

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

EYLÜL 1966

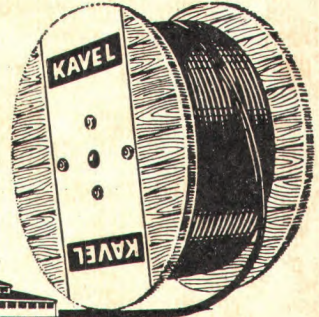
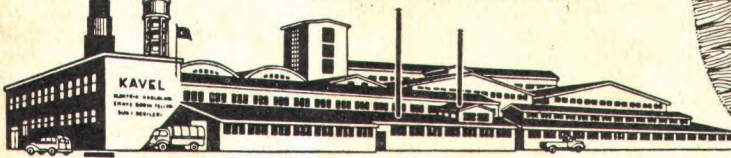
SAYI 27

CİLT - 5

250 KURUŞ

KAVEL

Kablo ve Elektrik Malzemesi Ltd. Şti.
İSTİNYE - İSTANBUL

*Daima standartlara uygun, Laboratuvar kontrolünü haiz,
en üstün kalite imalât yapar :*

- PLASTİK İZOLELİ ELEKTRİK KABLOLARI
- SUN'Î DERİLER ve YER MUŞAMBASI
- EMAYE BOBİN TELLERİ

Telefon : 63 34 00 - 63 34 01

Telgraf : KAVELKABLO - İstanbul

Dikkat !..

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez

Yazılardaki fikirler yazarlarına aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz.

Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

REKLÂM TARİFESİ

Arka Kapak	750 Lira
Ön İç Kapak	500 Lira
Arka İç Kapak	500 Lira
İç Sahifeler	400 Lira

Cemiyetten Haberler

CEMİYET TOPLANTILARI VE LOKAL

Her ayın ilk çarşamba günleri olduğu gibi diğer günlerde lokalde mezunlarımız yavaş yavaş toplanmaya başladılar. Ancak, yerin darlığı daha evvelde bahiskonusu edildiği gibi yeni bir lokal aramaya İdare Heyetini mecbur etmektedir. Bu hususta yardımlarınızı ve tekliflerinizi bekliyoruz.

İŞ ARAYANLARIN DİKKATİNE

I — Avrupa Ekonomik topluluğu ve Planlama konularında (Economic Development Foundation) İktisadi Kalkınma Tesisince istihdam edilecek ve yurt dışına eğitime gönderilecek genç elemanlara ihtiyaç vardır. Taliplerde aşağıdaki hususlar aranmaktadır:

- 1 — İngilizce, Fransızca veya Almanca dillerinden birini iyi bilmek;
- 2 — Erkek adayların askerliğini yapmış,
- 3 — Yüksek tahsillerini iyi derece ile tamamlamış, olmaları şarttır.

İsteklilerin cemiyete müracaatları rica olunur.

II — Yeni mezun olup iş arayanların, Sosyal Sigortalar Kurumu Beyoğlu Şube Müdürü Sayın Nedim Güven Beye müracaat etmelerini önemle hatırlatırız.

MESUT HABERLER

1 — Geçtiğimiz ay Sosyal Sigortalar Kurumunun açtığı müfettişlik imtihanını aşağıda isimleri yazılı arkadaşlarımız kazanmışlardır. Kendilerini candan tebrik ederiz, Mehmet Karadağ, Necmi Özer, Sıtkı Şahin, Ersin Cimilli, Hikmet Gürkaynak.

2 — Sanai Kalkınma Bankası genç iktisatçılarından değerli mezunumuz Sayın Kenan Atasavun dünya evine girdi. 25.Ağustos.1966 günü seçkin davetliler huzurunda Beyoğlu evlendirme dairesinde yapılan tören sonunda hayatını Sayın Sevinç Özoktar ile birleştirdi. Genç evlilere saadet dolu yıllar dileriz.

3 — Akbank Sirkeci Şubesi Müdür Muavini Sayın Dr. Cemâlettin Özabacı aynı şubemin Müdürlüğüne getirilmiştir. Uzun seneler Ziraat Bankası teftiş heyetinde başarılı hizmetlerde bulunan değerli mezunumuzu candan tebrik ederiz.

TÜRKİYE ONUNCU MUHASEBE KONGRESİ TOPLANIYOR

Her yıl düzenlenmekte olan ve gagesi muhasebe mesleğini ekonomik kalkınmamıza uygun bir şekle sokmak olan Kongrenin 10 ncusu, 12 Eylül, 1966 Pazartesi saat 9.— dan itibaren çalışmalarına Şişli Halâşkârgazi Caddesi No. 236 adresinde bulunan İstanbul Özel İktisadî ve Ticarî İlimler Yüksek okulunda başlayacaktır. Üç gün devam edecek toplantılara katılmak arzu eden mezunlarımızın kongre sekreterliğine müracaatları gerektiğini duyururuz.

İKTİSAT DERGİSİ ABONE BEDELLERİ

Bazı mezunlarımızın derginin ücretsiz olarak tevzi edildiğini, bu itibarla bedel ödeme cihetine gidilmediğini bildirmeleri üzerine bu satırları yazıyoruz.

Hepimizin malî ve yayın organı olan İktisat Dergisini yaşatmak en büyük arzumuzdur. Hiç şüphesiz bu varlığın yaşaması yazı ve reklâma bağlı olduğu kadar üyelerimizin abone durumuyla da alakalıdır. Bu itibarla Dergiye abone olun, abone bulun, yazı gönderin, reklâm temin edin kısacası elbirliği ile devamını sağlayalım.

MÜFETTİŞLİK İMTİHAN SUALLERİ

Bilhassa yeni mezunlarımıza büyük hizmet sağlayacak bir hazırlığı cemiyetimiz üyelerine duyurur:

1960 yılından 1966 yılına kadar tertip edilen Hesap Uzmanlığı Muavinliği imtihanlarına ait sualler temin edilerek derlenmiş ve yeteri kadar teksir edilmiştir. Arzu eden arkadaşlar cemiyet lokalinden temin edebilirler.

Diğer müesseselerin müfettiş muavinliklerine ait sualler de en kısa zamanda temin edilerek istifadelerinize arz edilecektir.

ÖLÜM

Geçtiğimiz ay değerli Hocalarımızdan Sayın Rasim Saydar ile kıymetli arkadaşımız Sayın Osman Tekeli (Lokum Osman) yı kaybettik. Kederli ailelerinin ve mezunlarımızın acısını paylaşıp her iki meftaya Tanrıdan rahmet dileriz.

Saygılarımızla
Yönetim Kurulu

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İhtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

C İ L T : V S A Y I : 27 E Y L Ü L 1966 Flatı : 2.5 T.L. Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.	Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1 Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ
YAZI HEYETİ : İstanbul Fazlı AYVERDİ Nihat BATUR Solmaz BURAL Faruk ÇEHRELİ Alpay ERDOĞAN Zeki ERGİNSU Şemsettin GÜLER Atalay ŞAHİNOĞLU Rıdvan YÜKSELEN Ankara İmrân AYKUT Oktay EMED Hamdi MEHTER Fahrettin TUNÇÖZ Meliha TURKAN	İ Ç İ N D E K İ L E R 2 Derginin Sesi *** 3 1967 Yılı Bütçe Hazırlıkları Başlarken Erol EVGİN 6 Ayın Ekonomik Olayları Faruk ÇEHRELİ 12 Doğan Güneş Ülkesi Yüksel ŞAMİLOĞLU 21 Bankacılıkta Üretim ve Grev Kararı Dr. Nazif KUYUCUKLU 24 İhracatta Vergi İadesi Uygulaması ... S. Yenal ÖNCEL 27 Az Gelişmiş Ülkelerde Kamu Teşebbüsleri ile Özel Teşebbüsün Başarı İmkânları Dr. Yaşar GÜRKÖK 29 Müşterek Pazar Anlaşmasının Sosyal Hükümleri Doç. Dr. Metin KUTAL 34 1970 Yılına Kadar Sınai Kalkınma Bankasına 1,072 Milyar Lira lâzım ***

Derginin Sesi !..

Sevgili ve Değerli Okuyucularımız,

Ağustos ayı hepimizi keder ve acıya gargetti. Doğuda vuku bulan deprem yüzlerce insanı bir anda yuttu. Ancak, tabii felâkete biraz da yılların ihmali sebep oldu. Zira, resmi istatistiklerde ev diye gösterilen kalıplanmış toprak yığınlarıydı, bu yıkılanlar. Belli başlı şehirlerimizde ağır imar talimatnameleri inşaatları en ince teferruatına kadar kontrol ve tayin ederken, Doğunun kaderi ne idi!... Halâ ortaçağ, hatta ilk çağ insanların barınaklarında yaşıyor elektrik yok, yol yok; kısacası medeniyetten nasipleri yoktu. Deprem doğuda oldu, fakat bütün milleti sarstı. Temenni edelim ki bu sarıntıdan ders alınsın bölgeler, vilâyetler arasında bariz uçurum derecesine varan dengesizlik her bakımdan kaldırılsın. Her hadisede olduğu gibi bu hadisede de hamiyet hislerimiz biranda kabardı. Vatanşahlar canla başla yardıma koşuyor. Bu yardımın devamını sağlamak ve yaraları en kısa zamanda sarmak en büyük vazifemizdir.

Bu hadise bize bir kere daha öğretti ki Doğulunun yolu, evi, hastahanesi yapılacak, hem de büyük şehirlerdeki gibi tabii ve arizî felâketlere imkân nisbetinde karşı koyacak şekilde yapılacak; doktoru, ebesi, öğretmeni, suyu, elektriği temin edilecektir. Bu Doğulunun Türk vatanşahı olarak en tabii hakkıdır.

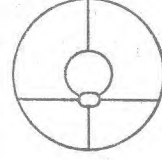
İktisatçı olarak bu hakkı teslim etmek biraz da bize düşer.

Saygılarımızla
İktisat Dergisi

NOT :

Yakın zamana kadar Dergimiz İstanbul yazı Heyeti arasında gözüken Güngör Adak 3.8.1966 tarihli dilekçesiyle bu vazifesinden ayrılmıştır, okuyucularımıza duyururuz.

İ. D.

Ekonomik Durum

1967 yılı Bütçe hazırlıkları başlarken

Erol EVGİN

Gazetelerde 1967 Bütçesinin şimdiden büyük açığı bulunacağını ve bu açığı kapamak için yeni malî kaynaklar aran-
dığının belirtildiği şu günlerde herkes bütçe denkliliğini sağlayacak yeni bir borçlanmadan veya yeni vergilerden bahsetmektedir.

1967 Bütçesinin gider ve gelir yekûn-
ları kuruluşu kuruluşuna birbirine uyarsa bütçe denk görünecektir. Ancak, yapıla-
cak tahminler isabetli olmazsa, denk gö-
rünen bütçelerin görüntüdeki dengesi ye-
ni malî yıl girdikten sonra alınacak ek
ödeneklerle bozulabileceği gibi tahmin e-
dilen gelirin de hepsi kuruluşu kuruluşuna
elde edilemediği takdirde bütçede denge
sağlanamayacaktır. Bu yüzden bütçenin
hakikaten denk olup olmadığı, bütçe uy-
gulanmasından sonraki kesin hesaplarda
iyice belli olur. Nitekim, memleketimizde
bu türlü kesin hesap açıklarına bilhassa
1954 yılından itibaren sık sık rastlanmış-
tır.

Borçlanma konusuna gelince, gerçi
memleketin ekonomik kalkınmasına sarf
edilmek üzere, devletin ödeme kudreti da-
hilinde olmak şartıyla, borçlanmakta
mahzur değil fayda vardır. Ancak, alı-
nan paraların sonradan bu borçların ö-

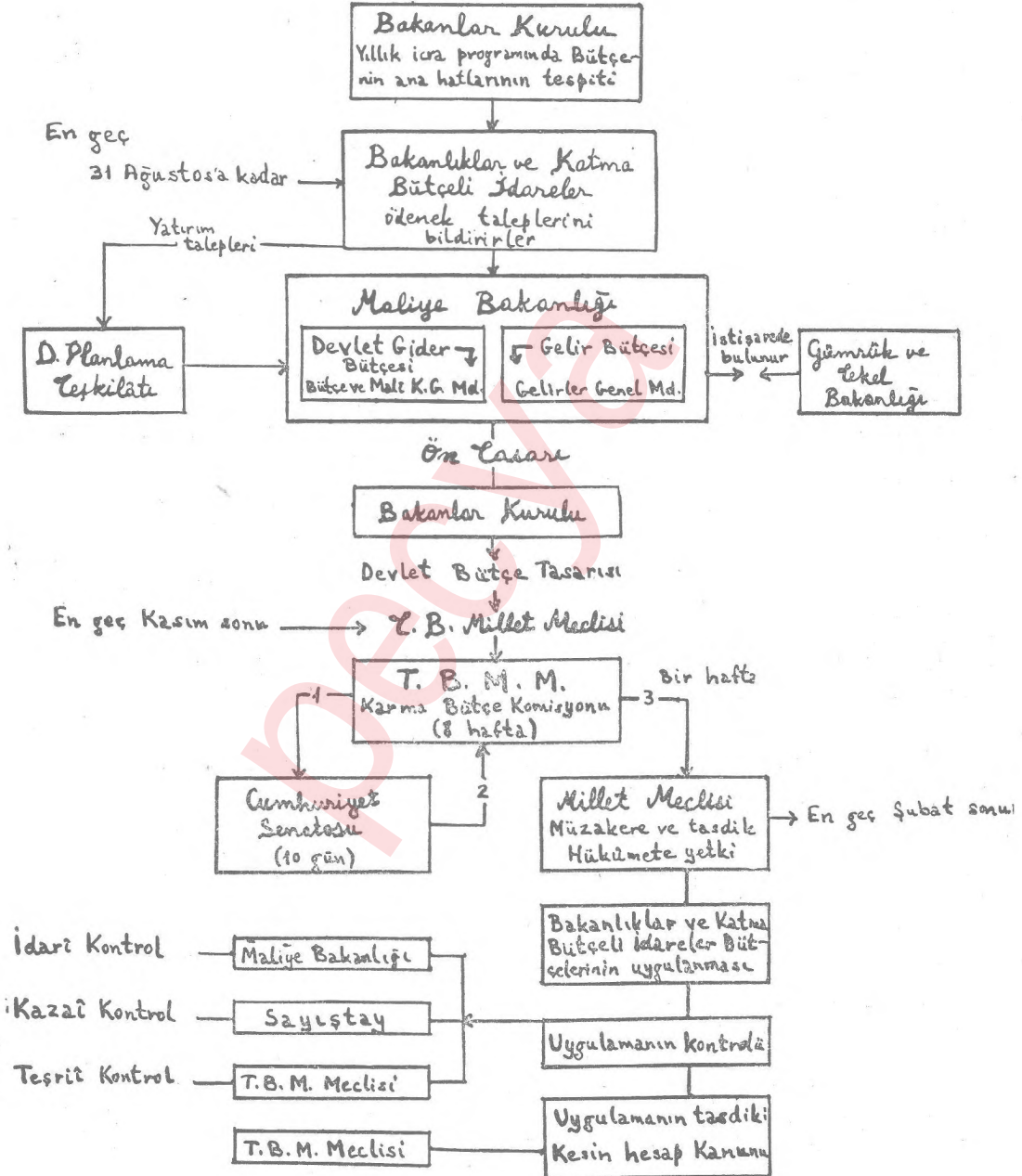
denmelerini sağlayacak şekilde ekonomik
alanın en verimli sahalarına sarf edilmesi
zaruridir. Aksi halde vadesi geldiğinde
borçların ödenmelerinde büyük zorluklar
la karşılaşılacaktır.

Yeni vergi konusuna gelince, herhal-
de sosyal adaletsizliği iyice hızlandıracak
yeni bir vasıtalı vergi zammına gidilmeye
cektir. Diğer sahada bugün üzerinde en
çok durulan ve vergi adaletini sağlayacak
olan konu, ziraî vergidir. Bu da, esasen
Gelir Vergisi Kanunu'muzda bulunan bu
verginin muafiyet hadlerinin daraltılma-
siyle mümkün olacaktır. Ancak, bunun
için de tatbikatta rastlanılacak güçlükle-
rin önceden iyice hesap edilmesi gerek-
mektedir. Gerçi, memleketimizde 1960 yı-
lından beri bu konu üzerinde çalışmalar
sıklaştığından karşılaşılmaması muhtemel
güçlükler aşağı yukarı bellidir, fakat yi-
ne de bugüne kadar vergi vermeğe alış-
mamış müstakbel mükelleflerin bulundu-
ğu bu alanda tatbikat yeni güçlükler do-
ğurabilir.

Önümüzdeki Bütçe yılı için yeni kay-
naklar aranırken sabırsızlıkla tatbikatın-
dan vazgeçilmesi beklenen Tasarruf Bo-
noları meselesi ise daha uzun yıllar hal-
kın başına dert olacağı benzemektedir.

"DEVLET BÜTÇESİ ŞEMASI"

Hazırlanması, Onaylanması, Uygulanması, Denetlenmesi

Zira Hükümetlerin böyle kolay bir gelirden zahmetsizce vazgeçmeleri beklene - mez.

Yine son günlerde günlük gazetelerden ve radyolardan 1966 yılı vergi hasılatının artış gösterdiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Bütçede fazla gelire kaynak olarak gösterebileceğimiz yeni bir saha da «canlanacak piyasa»dır. Bu da Hükümetin ekonomik, sosyal ve siyasî istikrarı sağlamasıyla mümkündür. Nitekim memleketimiz ekonomisinin en çok etkisinde kaldığı Kıbrıs konusu 1965 yılında biraz yavaşlar gibi olunca 1966 vergi hasılatında artış kaydedilmiştir.

1967 yılı Bütçesinin hazırlıkları başlamış bulunuyor. Geçtiğimiz günlerde (31

Ağustos'a kadar) Katma bütçeli İdarelerle Bakanlıklar ödenek taleplerini Maliye Bakanlığı'na, yatırım taleplerini ise Devlet Planlama Teşkilatı'na bildirmiş olacaktırlar. Maliye Bakanlığı ise Devlet Planlama Teşkilatı'ndan alacağı raporlara göre Gümrük ve Tekel Bakanlığı ile de danışarak Bakanlar Kurulu'na yukarıda üzerinde durduğumuz ek gelir kaynaklarının muhtemel şeklini gösterecek «Ön Tasarı»yı sevkedecektir. Bu konuda Maliye Bakanlığı Maliye Tetkik Kurulu'na «1966 Devlet Bütçesi» adı altında neşredilen broşürde bulunan Devlet Bütçemizin şemasını okuyucularımıza sunmakta fayda görüyorum.

Sabri Erdem

İstanbul Asliye 20. Hukuk Hâkimi

Yerli-Yabancı

İlmî ve Kazaî İçtihatlarla AİLE HUKUKU

Ç ı k t ı

Bez Ciltli : Fiyatı 40 TL.

Ayın Ekonomik Olayları

Hazırlayan: Faruk ÇEHRELİ

1 — 35. İZMİR ENTERNASYONAL FUARI 20. AĞUSTOS. 1966 GÜNÜ AÇILDI

43 Devletin katıldığı fuarın açılışını Cumhurbaşkanı sayın Cevdet Sunay yaptı. Zelzele felâketi dolayısıyla doğu illerine giden Başbakan Süleyman Demirel'in açılış konuşmasını başbakan adına Devlet Bakanı Cihat Bilgehan okudu.

43 Yabancı devletin katıldığı 35. İzmir Enternasyonal Fuarı 20. Ağustos. 1966 günü Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından açılmıştır. Açılışta Bakanlar, yabancı elçi ve konsoloslar, mülki ve askerî erkân kalabalık bir halk topluluğu hazır bulunmuşlardır.

Başbakan adına açılış konuşmasını yapan devlet bakanı Cihat Bilgehan, yurdumuzun kalkınma ve sanayileşme zorunluluğuna değinerek bu yolda kaydedilen ilerlemeleri izah etmiş; bu uğurda başta kendi gücümüz olmak üzere, her kaynaktan istifade edileceğini ifade etmiştir.

Bu yıl fuara geçen yıllara oranla rekor seviyede yerli ve yabancı devletin iştirakı sağlanmıştır. Yabancı devletler sa-

yısı 43'e yükselmiş ve geçen yıla nazaran 8 devlet artışı ile bir rekor kırılmıştır.

1966 Fuarında yenilikler:

1966 Fuarının en büyük özelliği geçen yıllara nazaran daha fazla ışıklandırılmış olmasıdır. Kültürpark, luna park girişi ile 26 Ağustos kapısı arasındaki ana yola bir ışık tüneli yapılmış ve bu arada sergi sarayı önünde yelpaze şeklinde bir gök kuşağı, neon ile canlandırılmıştır. Ayrıca Lozan kapısı girişindeki iki kulenin çevresi pleksiglas ışıkla donatılmış, kuleler arasında bir Türk ilinin motifi yapılmıştır. Yeni inşaa edilen pavyonlar bilhassa dikkati çekmektedir.

2 — HAZİNE ARAZİSİNİN TOPRAKSIZ KÖYLÜYE DAĞITIMI BAŞLIYACAK

Toprak alan köylüye ayrıca işletme, demirbaş, gübre, ilaç kredileri verilecek. «Topraksız köylüye toprak ve kredi dağıtımı» ile ilgili olarak yapılan çalışmalar hakkında Anadolu Ajansı muhabirine özel bir demeç veren Köy İşleri Bakanı Sabit Osman Avcı: «Türk köylüsünün güç ve imkânlarının bittiği noktadan itibaren ona destek olmak ve halk ile hükümetin işbirliğini sağlamak esas prensibimizdir» demiştir.

3 — BU SENEKİ KALKINMA HIZI YÜZDE 8,4 Ü BULMAK ÜZERE

**Buğday rekoltesi de 10 milyon ton.
Buğday ithalatı yapılmayacak.**

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Mü -
dürü Kâmrân Baydur, bu yılki buğday
rekoltesinin 3 yıldan beri ilk defa 10 mil -
yon ton olarak tesbit edildiğini açıklamış
ve «Toprak Mahsulleri Ofisi bu sene is -
tihsalin bol olması sebebiyle hububat fi -
atlarının düşmesine karşı iç merkezlerde
ekipler kurmak suretiyle mübayaaya baş -
lamış ve fiyatların düşmesini önlemiştir.
İstihsal, stoklar ve ithal edilen 300 bin
tonluk buğday memleket ihtiyacını fayla -
lıkla karşılayacak ve piyasayı tanzim e -
debilecektir.

Baydur, bu yıl 3 milyon 800 bin ton
arpa 875 bin ton çavdar ve 560 bin ton -
da yulaf elde edileceğini bildirmiş müda -
hale mübayaalarıyla ithal edilen buğday -
lar konusunda şunları söylemiştir.

Diğer taraftan yetkililerin ifadesine
göre bu yılki kalkınma hızı geçen yıla
nisbetle hemen hemen bir mislini bulmuş
ve birinci beş yıl için kabul edilen yüzde
7'lik kalkınma hızını da aşarak yüzde
8,4'e ulaşmıştır.

4 — YIL SONUNA KADAR 15 MİLYARLIK TEMEL ATILACAK

**Aynı zaman zarfında 5 milyar lira -
lık tesis tamamlanıp hizmete açılacak**

Bu senenin sonuna kadar 5 milyar -
lık tesis tamamlanarak işletmeye açılacak,
15 milyar liralık yeni tesisin de temelle -
ri atılacaktır. 3,5 Milyar liraya çıkacak
Keban Barajı temellerinden sonra sonba -
harda da 700 Milyon liraya mal olacak
Gökçekaya'nın temeli atılacak, Sarıyer
Barajının üretimini 80 Bin kilovattan
160 bin kilovata yükseltecek ek tesisler
Eylül de faaliyete geçirilecektir. Tokat
ovasını suluyacak Sivas, Tokat ve Amas -

ya'ya elektrik verecek Almus Barajı ve
hidroelektrik tesisleri Eylülde açılacak;
400 milyon liraya mal olan İstanbul ve
Trakya'ya elektirik verecek 200 bin kilo -
vat gücündeki Ambarlı santralı sonbahar -
da tamamlanacaktır.

Mersin'de inşa edilen 50 bin kilovat -
lık elektrik santralı sonbaharda hizme -
te girecek, İstanbul - Edirne enerji hat -
tı da bu sene bitirilecektir. Merzifon -
Samsun nakil hattının inşasına eylülde
başlanacaktır.

500 Milyon liraya çıkacak olan Pet -
ro-Kimya tesislerinin temelleri eylülde
atılacaktır. 580 Milyon liraya mal olacak
telkominikasyon sanayiinin temelleride
sonbaharda atılmış olacaktır.

700 Milyon liraya çıkacak Karadeniz
Bakır Kompleksi 500 Milyon liraya çıka -
cak Akdeniz Gübre fabrikası Seydişehir
aliminyum fabrikası Mersin'deki Kadın -
cık santralı İzmir'de dördüncü rafineri -
nin temelleri de önümüzdeki aylarda atı -
lacaktır. İzmir rafinerisi mevcut kapas -
iteyi ik misline çıkartacaktır. Bunun dı -
şında 2 Milyonluk bir rafineri tevsi de
karar altına alınmıştır.

Batman - İskenderun Pipe Line'i A -
ralıkta bitecek, Afyon çimento fabrika -
sının kapasitesi 180 Bin tondan 400 bin
tona çıkarılacaktır. Artvin tahta fabrika -
sı ile Giresun, Muğla kâğıt fabrikasının
temelleri sonbaharda atılmış olacak Çay -
yirova pencere camı fabrikasının kapas -
itesi bu yıl içersinde 32 bin tondan 60 bin
tona yükseltilecektir.

5 — BAŞBAKAN İKTİSADİ VE TİCARİ KONULARDA GENİŞ İZAHAT VERDİ

**Demirel, ithalatı kısıp ticarî dengeyi
sağlama gayretinin isabetli yol olmadığı
kanaatinde**

Başbakan Süleyman Demirel, 6. Ağus -

tos. Cumartesi günü saat 11 de tertip ettiği basın toplantısında kendisine tevcih edilen yazılı ve sözlü sorulara cevap vererek iktisadî durum hakkında geniş ve etraflı açıklamalar yapmıştır. Basın toplantısında Devlet Bakanı Cihat Bilgehan, Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat, Millet Meclisi Bütçe Komisyonu Başkanı İsmet Sezgin, bazı parlamento üyeleri ve Başbakanlık Müsteşarı Munis Faik Ozansoy bulunmuştur.

Toplantıyı Türk ve yabancı iki yüze yakın gazeteci takip etmiştir.

Başbakan Süleyman Demirel ithalât ve ihracattaki durumumuzu açıklamış, ithalâtta tesbit edilen 64 Milyon dolarlık programın aşılabacağını buna karşılık da ihracat gelirimizde de 30 milyon dolar kadar bir yükseliş olacağını bu bakımdan ithalâtı kısararak dış ticaret dengesini tesis etmeğe gayret göstermenin lüzumlu olmadığını bu gibi tedbirlerin isabetli bir iktisat politikası olamayacağını ifade etmiştir.

Başbakan, hububat üretim tahminlerine göre, bu hasat yılı içinde bir rekolte elde edileceğinin umulduğunu bu yüzden Amerika'dan buğday ithali yoluna gidilmeyeceğini belirtmiştir. İhracatçı birliklerinin kaldırılıp kaldırılmayacağı tarzındaki bir soruya da Başbakan şöyle cevap vermiştir:

«İhracatçıları birliklerinin kaldırılması konusunda çalışmalar yapılmamıştır. Bilâkis memleketimiz ekonomisinde önemli bir yeri olan ihracat sektörünün çeşitli problemleri böyle bir organizasyonun varlığını lüzumlu kılmaktadır.»

Türk parasını kıymetini koruma hakkındaki kanun ve kararnamede yapılması düşünülen değişikliklerle alâkalı çalışmaların halen devam ettiğini belirten Demirel Plânda yer alan esaslara göre banka kredilerinin istihsale müteveccih arttırılmasını sağlayacak tedbirlere tevessül edildi-

ğini açıklamıştır. Bunun dışında münhasıran yatırımların teşviki maksadı ile kredilerin tekrar genişletilmesi yolunda bir çalışma mevcut olmadığını belirten Başbakan, fiat istikrarına büyük önem verildiğini de belirtmiştir.

6 — İŞÇİ KONUTLARI FERDÎ KREDİ İLE İNŞA OLUNACAK

Maliyeti en çok 40 bin lira olacak evler üç tip statü üzerine ve yine yirmi yıl vade ile yapılacaktır.

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem Anadolulı Ajansı muhabirine işçilerin doğrudan doğruya ev sahibi kılınabilmesi yolundaki hazırlıkların bitirildiğini ve hazırlanan tasarının başkanlığa sunulduğunu söylemiştir.

Erdem bu konuda demiştirki:

1952 yılından beri uygulanan işçi konutları yapımı sistemlerinden olumlu sonuçlar alınamamıştır. Bu güne kadar 900 milyon lira kredi verildiği halde ancak 24 bin 500 ev yapılabilmektedir. Hükümet olarak düşüncemiz odur ki bugünkü sistem yerine, ferdî kredi sisteminin uygulanması gerekmektedir. Hazırladığımız proje ile Türkiye üç; bölgede mütalea edilmiş, buna göre tip statüler hazırlanmıştır. En çok maliyeti 40 bin lira olacak evler üç statü üzerinden yapılacak, evi beğenen işçi bedelin yüzde 10 unu peşin vererek anahtar teslimi suretiyle ev sahibi olabilecektir. Borcun geri kalan kısmı yine yirmi yıl vadeli olacaktır.

7 — DÜNYA BANKASI İLK DEFA 25 MİLYONLUK KREDİ AÇTI

Sınai Kalkınma Bankası aracılığı ile kredi özel sektörlerle intikal ettirilecek.

Maliye Bakanı İhsan Gürsan, Anadolu Ajansına bir demeç vererek, özel sektör yatırımlarına tahsis edilmek üzere Dünya Bankasının Türkiye'ye müsait

şartlarla 25 milyon dolar tutarında bir kredi açmış olduğunu belirtmiş bununla ilgili anlaşmanın Washington'da imzalandığını söylemiştir.

Kredinin 15 Milyon dolarlık kısmı bankanın bir filiyali olan Milletlerarası Kalkınma Birliğinden (IDA), 10 yıl ödemesiz devre dahil 50 yıl vadeli ve yüzde birin dörtte üçü oranında bir hizmet ücreti ile 10 milyon dolarlık kısmı da Bankanın kendi kaynaklarından 2 yıl ödemesiz devre dahil 15 yıl vade ve yüzde altı faizle temin olunmuştur.

Banka kendi kaynaklarından 1952 den bu yana ilk defa Türkiye'ye kredi açmaktadır. Anlaşmalar Bakanlar Kurulunun onayından geçip Resmî Gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe gireceğini de açıklayan Maliye Bakanı İhsan Gürsan, bu suretle temin olunan 25 Milyon dolarlık kredinin Türkiye Sınai Kalkınma Bankası aracılığı ile özel sektöre intikal ettirileceğini sözlerine eklemiştir.

8 — TURİZM YATIRIMLARINA ÜÇ YILDA 65 MİLYON LİRA SARF EDİLECEK

Turizm Bankası Genel Müdürlüğü daha kesif çalışma devrine girdiğini söyledi.

Üç yılda realize edilmesi öngörülen turizm yatırımları için 65 milyon lira harcanacağı açıklanmıştır. Verilen bilgiye göre son yıllarda turizm alanında önemli gelişmeler kaydedilmiş ve turist sayısı geçen yıllara oranla büyük bir artış göstermiştir. Öte yandan yarım kalmış tesislerin tamamlanması ve yeni yatırımlara hız verilmesi konularında da faaliyete geçilmiştir.

Hükümetin bu konudaki ilgisine ve destekleyici tedbirlerine dikkati çeken Turizm Bankası Genel Müdürü Davut Giresunlu Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat'la yapılan temaslardan neticesinde daha kesif bir çalışma devresine gidil-

diğini kaydetmiş, turizmin en acil meselelerinden biri olan yatak adedinin artırılması ve yeni yatırımlara gidilmesi konularında Anadolu Ajansı muhabirine bilgi vermişlerdir.

9 — GERİDE KALAN ALTI AY İÇİNDE İTHALAT VE İHRACATIMIZIN DURUMU

Ticaret Bakanlığı yetkililerinden özel olarak alınan bilgilere göre Geride bıraktığımız altı ay zarfında ithalatımızın ulaştığı toplam 354 Milyon 500 Bin dolar"dır». Konu ile ilgili olarak bilgi veren yetkililer aynen şöyle demişlerdir:

Bu rakam 1965 yılının aynı devresindeki ithalat toplamından 76 milyon 100 bin dolar fazladır. Demek oluyor ki ithalatımızda geçen yıla nazaran bir genişleme vardır. İkinci altı aylık devrede de ithalat ile plânlamanın öngörmüş olduğu 564 Milyon dolarlık programın rahatlıkla tahakkuk edeceği hatta ihracat imkânlarındaki gelişmeye paralel olarak bu rakamı da bir miktar aşacağı tahminlerini vermektedir.

İHRACATIMIZA GELİNCE

İhracatımıza gelince birinci altı ayda elde edilen netice 227 Milyon 370 bin dolardır. Bu meblağda 1965 yılının birinci altı aylık devresinde ulaşılan 205 milyon 540 bin dolara nazaran 21 milyon 830 bin dolar bir artış göstermektedir.

1966 Yılıının ilk altı ayında geçen yılın aynı devresine nazaran ihracat kıymetleri artan maddelerimiz ve artış yüzdesi ise şöyledir:

Taze balık yüzde 60, kuru üzüm yüzde 23, Afyon yüzde 29, melâs yüzde 74, pamuk tohumu küspesi yüzde 19, yaprak tütün yüzde 45, kolemanit yüzde 22, krom cevheri yüzde 3, ham koyun derileri yüzde 24, Ham keçi derileri yüzde 75, Tif-

tik (kirli) yüzde 26 ve Pamuk (ham) yüzde 38.

Bu 12 maddenin ihracat toplamının 1966 yılının altı aylık genel ihracatımızdaki yeri yüzde 71,7 dir.

10 — ÜRDÜN'LE YAPILAN TİCARİ ANLAŞMA AÇIKLANDI

Ürdün'den fosfat ve kota maddeleri alacağız, canlı hayvan, şeker, tütün ve kuru yemiş ihraç edeceğiz.

Ürdün ile memleketimiz arasında ticaret anlaşması yapmak üzere Ürdün'e giden Dış Ticaret dairesi Başkanı Sadun Etensel Ankara'ya gelmiş yapılan anlaşma ile ilgili olarak Anadolu Ajansı muhabirine şunları söylemiştir:

«Ürdün'le memleketimiz arasında bir ticaret anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma serbest döviz esasına müstenit bulunmaktadır. Mevcut ticarî mübadelelerin geliştirilmesi amacı ile müşterek bir komiteninde kurulması öngörülmüştür. Yapılan bu anlaşmanın süresi bir yıldır. Ayrıca mübadele edilecek mal miktarı için bir liste tanzim yoluna gidilmiştir.

Yapacağımız İthalât :

Yapılan anlaşma gereğince Ürdün'den ithal edeceğimiz mallar arasında başta «fosfat» olmak üzere ithalât kotalarımızda yazılı mallar bulunmaktadır.

Yapacağımız İhracat :

Başta canlı hayvanlar, şeker, tütün ve kuru yemiş gibi maddeler teşkil etmektedir.

Etensel sözlerini şöyle tamamlamıştır:

«Ürdün'le yapılan bu anlaşma ile Birleşik Arap Cumhuriyeti ile ticarî ilişkilerimizi geliştirmek amacındayız. Nitekim Irak ve Tunus'tan sonra şimdi de

Fas ve Cezayir ile yeni bir ticaret anlaşması yapmak üzereyiz. Bu olda çalışmalar devam etmektedir.

11 — ALTI AYDA TEDAVÜLDEKİ BANKNOTLAR 227 MİLYON ARTTI, ALTIN STOKLARI 8.8886 KİLO AZALDI

Merkez Bankası tarafından yayınlanan hazinenin tedavüldeki banknot ve altın stoklarını bildiren bülten 1966 yılının ilk altı ayındaki durumunu şöyle göstermektedir.

1965 sonu Aralık ayındaki banknot miktarı 7 milyar 173 milyon lira iken emisyon 1966 yılı Haziranında 227 milyon lira artarak 7 milyar 400 milyon liraya çıkmıştır.

Hazinenin serbest altın stokları 1965 sonunda 28.226 kilogram iken 1966 Haziranında 8.886 kilogramlık bir azalma göstermiş stoklar 19.369 kilograma düşmüştür. Hazinenin rehin altın stoklarında hiç bir değişiklik kaydedilmeyerek miktar 71.847 kiloda sabit kalmıştır.

Tedavüldeki paranın artması ve altın stoklarının eksilmesine mukabil serbest altın piyasasında Cumhuriyet 95 TL. ve külçenin gramı 15 lira 15 kuruşluk düşük seviyesinde sabit kalmıştır.

12 — KÜÇÜK SERMAYE İŞLEMEZ HALE GELİYOR

İktisadî çevrelerin belirttiklerine göre son yıllarda ticarî ve sınayi sahalarımızda küçük sermayenin işlemez bir hale gelmekte olduğu ileri sürülmektedir. Büyük kapital ve kredilerle tacir sanayici ve iş adamları küçük sermayenin sahalarına kadar el atmakta, esasen paranın değerini kaydetmesiyle az sermayeli sahalar faaliyet hızlarını kaybetmektedirler. Bu durum karşısında büyük sermaye ticarî ve sınayi alanda bir tröst mahiyetinde inkişaf etmektedir.

13 — GIDA İHTİYACINI ZORLUKLA KARŞILAYAN ÜLKELER ARASINDA TÜRKİYE DE VAR

Milletler arası tarımsal üretim istatistiklerinde gıda ihtiyacını zorlukla karşılayan ülkeler arasında Türkiye'de gösterilmektedir. Tarımsal gelirlerde bilhassa hayvansal gelirin payı en yüksek olan memleketlerin başında % 77 ile Hollanda % 75 ile Batı Almanya, % 75 ile İsviçre, % 75 ile Norveç 63 ile Belçika 63 ile Avusturya, % 59 ile Amerika Birleşik Devletleri, % 30 ile Türkiye ve Yunanistan gösterilmektedir. Diğer taraftan Türkiye'nin tarımsal üretim yapısı ürünlerin yüzdesi itibarıyla şöyle tesbit edilmiştir. Hayvancılıkta gelirin % 26,5, hububat geliri % 23,1 sebze ve meyveler geliri % 19,7, hayvan yemleri geliri % 15,1, endüstri bitkileri % 10,6, baklagiller % 2, ormancılık % 2,6 ve balıkçılık gelirleri % 0,6 olarak tesbit edilmiştir.

14 — ALMANYA'DA YABANCI SERMAYE ARTIYOR

Batı Almanya'daki yabancı sermaye yatırımları 1966 yılı içinde en yüksek seviyeyi bulmuştur. 10 yıl içindeki yabancı

sermaye yatırımı 25 milyar markdan 60 milyar Mark'a kadar yükselmiştir. Sermaye yatırımının başında Amerika firmaları, İsviçre, Fransız, İtalyan ve İngilizler başta gelmektedir.

15 — ÇELİK FİATLARI YÜKSELİYOR MU?

INLAND STEEL firmasının çelik fiatlarını arttırma hususunda vardığı karara 2 büyük imalatçı firma daha iştirak etmektedir.

JONES, LAUGHLIN ve ARMCO firmaları da çelik levha ve çelik çubuk fiatlarında ton başına 2 dolardan 3 dolara kadar bir arttırma yapmağa niyetli olduklarını bildirmişlerdir. Adı geçen iki firma aldıkları bu karar için gerekçe vermemişler buna mukabil, Armco firması maliyet masraflarının artmasını sebep olarak göstermektedir.

Bu kararlar uygulandığı takdirde başta otomobil sanayii olmak üzere belli başlı sanayii kollarında çok önemli fiat artışlarına yol açılmış olacaktır. Öğrenildiğine göre Beyaz Saray alınan bu kararın bütün Amerika'ya yayılmasını önlemeye çalışmaktadır.

Doğan Güneş Ülkesi

Yüksel ŞAMİLOĞLU

o ve 9 Ağustos, Amerikan atom bombalarının Hiroşima ve Nagasaki şehirlerini yerle bir ettiklerinin 21. yıl yıldönümü günleridir. Binlerce sivilin ihtiyarın, kadının, çocuğun hem cinsleri tarafından bir anda yokedilişlerini elemle ve esfle hatırlarken, bu vesile ile, o günlerden bu yana geçen zaman içerisinde, insanüstü bir mücadele ile yirminci asır Japon mucizesini yaratan bir toplumun umumî iktisadî ve coğrafi durumunu imkânlarımız ölçüsünde incelemeyi meslek borcu sayıyoruz. Bu arada kısaca Japon tarihine değinelim.

Japonlar'ın menşei, adalara ne zaman gelip yerleştikleri, medeniyetlerinin temel unsurlarının neler olduğu meseleleri tamamen çözümlenememiştir. Adaların ilk sakinlerinin, cılâlı taş devrinde izleri tesbit olunan ve bugün Hokkaido adasının kuzeyinde mevcutları birkaç bini bulan Aynu'ların ecdatları olduğu zannolunmaktadır. Aynular beyazdır ve Asya'nın kuzeyinden geldikleri bilinmektedir. Bu insanların Japon toplumunun esasını teşkil ettikleri söylene-

mez. Yine tarih öncesi devirde, fakat bu defa güneyden ve batıdan gelmiş olan daha medeni, daha cenkçi kavimlerin, adaları işgal ederek ve zamanla sarı ırkan olan Asyalılarla (Moğollar), Endonezya menşeli unsurların aralarında kaynaşarak yukarda bahsedilen nüvevi meydana getirdiklerinde bilginler birleşmektedirler. M.S. V inci asra kadar Japonlar ilkel bir hayat sürdüler. M.S. 200 yıllarına doğru Güneşin Oğlu olarak adlandırılan ilk imparator ortaya çıkıyor, 400 yıllarında başlıca dört büyük ada işgal edilerek imparatorluk tesis ediliyorsa da toplum ilkel bir hayat sürmektedir. Ancak V. ve VI. asırlarda Çin'le temas temin edilmeye başlanmış yazı, teknik, medeniyet bu suretle öğrenilmiş ve ilk Japon inkilâbı vücut bulmuştur. Japonlar pirinç üretimini, ipeği, pamuğu, kâğıdı şaşılacak derecede çabuk benimsemişler, herşeye kolayca uyabilen bir zekâyâ sahip olduklarını o zaman ortaya koymuşlardır. Budizm, bu ülkeye Hindistan'dan Çin yoluyla, 522 yılında yayılmış, daha önce mevcut olan ve tabiata tapma, vücut

ve ruh sağlığını esas alma şeklinde teza-hür eden Şinto dini ile yanyana XVIII. asra kadar süregelmiştir. Bu asırdan itibaren imparatora aşırı sadakat, ölümü hiçe sayma, üstünlük kompleksi birer ideal haline sokulmuş, dinî inanışlar mil-liyetçi bir şekil almıştır.

1868 yılına gelinceye kadar ülkede feodal bir idare hüküm sürmüştür. Başta Mikado (tanrıların soyundan gelen manâsına) denilen bir imparator sonra devlet işlerini idare eden, iktidarı elinde tutan bir Şöğün (başkumandan), daha altta Daimyo denilen asiller, beyler, büyük arazi sahipleri, eyaletlerin idarecileri...

Bu Daimyo'ların kuvvetli surlarla inşa edilmiş şatoları, özel olarak yetiştir-dikleri muhafızları, Samuray'ları mevcud-du. Daha altta da halk tabakaları, köylü-ler, tüccarlar ve işçiler yerliyordu. 1868 yıllarında Japon askerî, sosyal ve siyasî müesseseleri o kadar geridir ki zama-nın tarihçileri bir mukayese yapmak için taa XIII. asır Avrupa devletlerini esas olarak alırlar.

Japonların Avrupalılarla ilk teması 1543 yılında Portekizlilerin kolonileştirme hareketleri ile başlamış fakat İspanyol-ların rekabeti ve ülkenin işgal edilme korkusuyla bütün yabancılar yurtdışı edilmiş, ülkeye giriş ve çıkışlar, yabancı-larla alışveriş ölüm cezasile yasaklanmış-tır. Bu suretle müstemleke olma tehlikesi ni bertaraf ederek, Japonya 1600 yılından 1854 e kadar ikibuçuk asır dış dünya ile ilgisini kesmiş olarak yaşadı. 1854 den itibaren önce Amerika sonra Fransa, İngiltere ve Rusya ile ticarî münasebetler yeniden başladı. Yabancı tüccarlar gelip mal satın almaya köyuldular, lâkin eski usüllerle ve küçük miktarlarda istihsal edilen malların yabancılar tarafından gelişigüzel satın alınmaları talebin artması-na dolayısıyla fiatların yükselerek hayat

pahalılığının çekilmez hale gelmesine se-beb oldu, karışıklıklar basgösterdi ve bu olaylar 1868 ihtilâli ile son buldu. 1867 de tahta geçen genç imparator Mutsu - Hito büyük tacirlerin ve ordunun deste-ği ile Şöğünü bertaraf ederek yenilik ha-reketlerine girişti. Tokyo şehri başkent oldu, feodalite yıkıldı, Daimyoların mal-la ellerinden alındı, Samuraylar silâhtan tecrit edildi, idarî ve askerî hiyerarşi ü-zerine kurulmuş yeni asiller adı altında devlet hizmetine alındı. Bu suretle te-kamül çağı «Meici» başlamış oldu. Daha sonraki yıllar da yapılan değişiklikler kı-saca şunlardır: gregoryen takvimin kabu-lü, çift meclis usulü meşruti bir idare (ic-ra selâhiyeti yok), mecburi tedrisat, Al-man usulü kara ordusu, İngiliz usulü mil-lî bir donanma, Avrupa kanunlarının kopye edilmesi...

1880 yılına kadar devlet bir yandan yabancıların iktisadi ve teknik misyonla-rı yardımı ile diğer yandan büyük mik-tarda dış borçlanmalarla modernleştirme-yi tamamen finanse etmiş fakat bu tarihten sonra yabancıların vesayetine son vererek sınaî tesisleri eski ailelere dev-retmiştir. Bu suretle bir iktisadî merke-zileştirme vitresi tatbik edilmiş olmak-tadır.

Hülâsa olarak denilebilir ki Japonya 1868 de başlamış olduğu (III. Selim ve II. Mahmut tarafından girişilen yenilik ha-reketlerinden yarım asır gecikme ile) in-kilâp hareketlerinden 21 yıl sonra Batı alemi ile arasında mevcut altı asırlık aç-ığı kapatarak XIX. asır tarihine iktisaden ileri modern bir ülke olarak girmeyi baş-saran tek ülke olmuştur.

Bu yeni tarz medeniyet, nüfus hare-ketlerinin hızlanmasını, büyük şehirlerin doğmasını ve ihtiyaçların süratle artma-sını intaç etti ve artan bu ihtiyaçlar kar-şısında Japonya'nın imalât ve ihracatını geliştirmesi lâzımgeldi. Ülkenin dağlık oluşu sınaî mamûllerin ucuz ve kolay

lıkla temin edilmesini engelliyordu. Bu zorunluluk Uzakdoğuda büyük bir müstemlecekilik arzusunu uyandırdı ve Japonya 1895 de Çin'e, 1905 de Rusya'ya karşı savaşıma mecbur oldu. 1942-44 yılları arasında bütün Pasifik adaları, aynı parayı kullanan, kaynakları Japon menfaatlerine işletilen bir Japon arazisi olarak tanımlanmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Japonlar, bilindiği gibi, ABD tarafından teslim alındı, imparatorluk parçalandı. 1895 denberi süregelen fetih hareketleri ile elde edilen tek mil topraklar terk edildi, iki milyon insanın öldüğü, altı milyon kişinin kaybedilen topraklardan anayurda iltica zorunda kaldıkları tesbit edildi. Üstelik ülkedeki mevcut tesislerin % 40 - 50 si tahrip edilmişti.

1952 yılına kadar Japonya ABD nin askerî işgali ve himayesi altında kalmıştır. Bu devrede galip devletin davranışı, birbirini takibeden iki farklı siyaset şeklinde tavsif edilebilir:

— 1945-1948. (Almanya'da olduğu gibi) sınaî toplanma sahaları dağıtılarak, fabrikalar sökülerek, ziraî bir reform tatbik edilerek düşmanın tamamen ezilmek istendiği devre;

— 1948 den itibaren komünizm tehlikesi karşısında değişen siyaset: Harp tazminatının lağvı, fabrika sökülmelerinin yavaşlatılıp, 1950 de tamamen durdurulması, üste olarak teçhizat satın alabilmesi için dost Japonlara uzun vadeli krediler verilmesi ilh...

Bu suretle Japonya'nın eski gelişme hızını ve gücünü fevkalâde bir süratle tekrar elde ettiğini ilerdeki bahislerde göreceğiz.

Bugün Japonya, yüzölçümü 369.000 km2 yi bulan, kuzeyden güneye 1700 km. lik bir yay boyunca uzanmış, en bellibaş-

lıları Hokkaido, Honshu, Hikoku, Kyusyu olan 1042 adadan mürekkep bir adalar ülkesidir. Bu küçük ve dar sahada 95 milyon insan yaşar ve km2 ye düşen şahıs adedi 257 dir. Ancak ekilebilir araziye oranlınırsa, km2 ye 1400 kişi saymak gerekir ve bu bakımdan Japonya dünyanın nüfus kesafeti en çok olan ülkesidir, denebilir. Uzakdoğunun bu kalabalık, karınca yuvası gibi kaynaklı ülkesi nüfusunun çok oluşu dolayısıyla bir asyalı devlet manzarası gösterirse de 1950 denberi dün yada eşi görülmemiş iktisadî gelişme hızı ile Çinlilerden, Hintlilerden tamamen ayrılır. O kadar ki kapitalist blokun en dinamik topluluğunu meydana getiren Müsterek pazar Ülkeleri sınaî istihsalde senevi % 6-9 luk bir gelişme kaydederken ve bu nisbet ABD için % 3-4 iken, Japonya gerçekten baş döndürücü rakamlar gösteriyor:

1950 de	% 25 (bir önceki yıla nazaran)
1951 de	» 40
1952-54	» 10
1959	» 30
1960-61	» 25

1951-1961 yılları arasında gayrisafî millî hasıla 2,4 misli artırılmış ve 1961-1970 devresi için hazırlanan iktisadî plânla da millî gelirin iki misli daha artırılması öngörülmüştür.

Doğal şartlar: Bütünüyle arazi oluşum halinde dağ dizilerinden ibarettir. Bu topraklar büyük tektonik hareketlerin vukua geldiği üçüncü zamanda teşekkül ettiği için gençtir. Dağlar güneyden kuzeye doğru, Japonya Denizi boyunca (iç bölge) ve Pasifik kıyıları boyunca (dış bölge) paralel sıralar halinde uzanır, bir yay şeklinde kıvrılırlar. Bu dağlar, Kyu Shu'nun kuzeyinde iç Japon denizi, Osaka ve Nagoya yaylaları ile birbirlerinden ayrılırlar. Biwa-Nagoya gölünün ötesinde ise bu üç bölge birleşir, iç bölgedeki dağ-

lar Honshu'nun batısında 1000 m yi nadiren geçerken, burada 2000 m daha sonra 3000 m ye yükselir, doğuya doğru gidildikçe süratle düşer. Bu genç toprakların sadece % 17 si ekime müsaittir. Üçüncü zamanda teşekkül ettikleri içinde buralar devamlı yer sarsıntısına ve volkanik indifaya maruzdur. 165 sönmüş 54 aktif volkanik saha mevcuttur. Volkanlar iç bölgede bulunur. En meşhurları milli bir sembol olan Fuji-Yama (1708 den beri sönmüş) 3778 m., Asama 2542 m en aktif olanıdır, Sirane 3150 m. Zelzele sahaları nüfusun en çok toplandığı bölgelerdir. Gifu'da senede 516 deprem kaydedilmiştir. Bazen bu depremler felaket halini almaktadır: 1923 de 100.000 ölü. Buna rağmen halk alışıktır. Volkanlar da bir çok zarara ve toprak aşınmasına sebebiyet vermektedir. İklim şartlarının müsait oluşu bu mahzurları büyük ölçüde hafifletmektedir.

İklim: Japonya, aynı yükseklikteki diğer ülkelere nazaran çok daha elverişli bir iklime sahiptir. Bu durum, şüphesiz, ada oluşundan ileri gelmekte, okyanus sayesinde çok iyi dağılmış, bol miktarda yağmur almakta, mutedil bir iklim hüküm sürmektedir. Gerçekten yaz musonu ile ülke, ilkbaharın başlaması ile güneybatıdan esen nemli rüzgârların etkisinde kalır ve hafif yağmur alır. Bu tatlı bahar havalarını takiben ağustos ayına kadar sıcaklar tedricen artar, sakin bir devre geçirilir. Böylece erken başlayıp geçen yaz musonu eylül ve ekim aylarında ülkeye şiddetli yağmurlar, tayfunlar yağdırır. Kış musonu Manchurya ve Çinde soğuyan rüzgârların Japon denizini geçerken nemlenmeleri ve adalarda süratle irtifa kaybederek bol miktarda kar yağışı ile kendini belli eder. Kar kalınlıkları yer yer 5-6 m yi bulur. Bu suretle Japon denizi kıyıları ile Kyu Shu, Shikoku dolayları senede 2 m. den daha çok yağış alır, diğer kısımlara da ortalama yıllık 1,5 m. den çok yağış düşer. Sıcaklık güneyden

kuzeye ve irtifaa göre değişiklik gösterir. Batıda kıta asyasının tesiri görülür ve kışın gelen soğuk rüzgârlarla suhunet düşer. Tokyo da ocak ayı ortalaması +2,9° dir, senede 77 gün don yapar. En sıcak ay olan Ağustos ortalaması ise 25° dir. Kuzey doğuda Hondo da senede 120-150 gün don yapar, ocak ayı ortalaması -3° dir. Bununla beraber kışın hiç don yapmayan bölgeler de mevcuttur: Kagoshima dolayları gibi...

Bitki örtüsü: İklimin böylesine rutubetli, yağışlı bir karaktere sahip olması dolayısıyla adalarda son derece mütelevvi bir bitki örtüsüne şahit olunur. Güney batıdan kuzeydoğuya doğru sıcaklıklar arasındaki farkları takiben, ünlü Japon çiçeklerinin dağılışı da değişir. Güneybatıda 37. paralele kadar mutedil bir iklim hüküm sürer ve bu sahalarda yaprakları kolayca dökülmeyen, meşe cinsinden ağaçlarla kaplıdır. Ormanların civarında manolyalar, palmiyeler ve yükseklikleri 10 m. yi bulan kamelyalar görülür. Ancak zamanla ormanlık sahaların işletmeye açılmasıyla gürgen ve meşelerin yerini kışın yapraklarını hiç dökmeyen çağ ağaçları almaktadır. 38. paralelin ötesinde deniz kenarlarında yer yer mutedil iklime has nebatlar görülmekle beraber asıl bitki örtüsünü kayın ağaçları, söğütler, kavaklar ve dışbudak ağaçları teşkil eder. Kuzeye doğru yükseldikçe iri gövdeli yüksek ağaçlardan teşekkül etmiş esas ormanlık saha başlar ki buralarda 50 m. yükseklikte çam cinsinden ağaçlar görmek mümkündür. Ormanlar 1000 m. den 2800 m. ye kadar türlü beşerit ağaçlarla bezenmişlerdir. Ve bu sebepten Japonya için gerçekten bir ağaçlar, ormanlar ülkesi denebilir. Avrupa kıtasında 78 cins sayılmasına mukabil Japonya'da 160 cins ağaç mevcuttur. Umumiyyetle bu ağaçların büyük bir kısmı kullanılmaya çok elverişlidir. Bilfarz karaağaçlar, selviler, çamlar ev âletleri temin etmeye, meşeler odun kömürü haline getirilerek evleri ısıt

maya, kakiler sandal ve nalın imaline, yeşil meşe gemiciliğe, kayın ağacı ziraî aletleri imaline nihayet bambular herşeye elverişli olarak kullanılırlar.

Nüfus : Çin, Rusya, Hindistan ve ABD den sonı dünyada beşinci gelir. Nüfusun en mühim hususiyeti doğum oranının yüksek, ölüm yüzdesinin düşük oluşudur. Her yirmi saniyede bir Japon doğmaktadır. 1947-49 yılları arasında hariçten yurda dönenlerin kabarıklık oluşu sebebiyle nüfus artışı senede 1,5 milyon olarak hesaplanmıştır. Doğum nisbeti 1948 de ‰ 37,7 iken 1961 de doğum kontrolü neticesi olarak yarıdan daha aza ‰ 16,9 a düşürüldü. Bu nisbet Japonya'yı Avrupa'nın nüfus artışı az olan ülkeleri arasına sokmuştur: İsviçre ‰ 18,1. Nüfusu teşkil eden fertler de son derece sıhhatlidir ve yüksek bir medenî seviyeye maliktiler. Temizlik, vücut sağlığı millî bir dindir, tababet ve hastaya ihtimam fevkalâde tesirlidir. Ölüm nisbeti çok düşüktür: 1959 Japonya ‰ 7,4 Fransa ‰ 11,3. Eğer doğacak 5 ceninden 2 si alınmasaydı, doğum kontrolü sıkı sıkıya uygulanmasaydı neticenin Japonlar için ne kadar korkunç olacağı aşıkardı. Ancak bu artış temposu bile japonları düşündürmektedir zira böyle gidildiği takdirde 1990 yılında nüfus 125 milyonu bulacaktır. Bununla beraber 1968 e kadar 100 milyona varacak olan nüfusun 1990 a kadar 107-110 milyon arasında muhafaza edilmesi ve gelecek asrın ilk on yılı içinde bu miktarın 100 milyonu altına düşürülmesi imkânları bilginlerce araştırılmaktadır. Nüfusun bir diğer hususiyeti aktif çağdakilerin nisbetinin yüksek oluşudur. 95 milyon 45 milyonu faal nüfusu teşkil ediyor. Aktif kütlenin faaliyet gurupları itibarile dağılışı şöyledir:

Ziraat	16,8 milyon	% 37,7
Sanayi	11,2 milyon	% 25,1
Hizmetler	16,6 milyon	% 37,2
	44,6	100

Fakat millî gelirin bu guruplar arasındaki dağılışı Japonya'ya karakteristik bir kapitalist ve sanayileşmiş ülke manzarası vermektedir:

Ziraat	milli gelirin	% 18 i
Sanayi	milli gelirin	% 34
Hizmetler	milli gelirin	% 48 ini

teşkil ediyor.

Bu arada şu noktayı bilhassa belirtmek gerekiyor; makineleşmiş büyük sanayi işgücü talebini karşılamaya yetmiyorsa, ziraat de el emeğine fazlasıyla doymuş olduğundan artı kalan iş gücü küçük ve orta işletmelere kayıyor ki bu hal ekonominin gelişmesine mani olmaktadır. Diğer ülkelere göç ile Japonların sevdikleri, fizyolojik yapılarının gayrimüsait oluşu sebebiyle rağbet bulmayan bir hal şeklindedir. 1911 de 150.000 İtalyanın göç etmesine mukabil Japonya'dan sadece 30.000 kişi (rekor yıl) hicret etmiştir. 1946 ile 1956 yılları arasında ki on yıl içinde 22.400 çıkış kaydedilmiştir ve bu rakam beş gün de doğum kontrolü neticesi alınan çocuk miktarına tekabül etmektedir. Bu sebepten Japonya için kendi toprağında kendi vatandaşlarını yaşatabilmek uğruna kahramanca çareler bulmaya mahkûm bir ülke denmektedir. Bu bahse son vermeden evvel bu insanların fizik tiplerine ve dillerine dair bir kaç kelime ilâve edelim. Japonlar daha cüsseli olarak tanımlanmalarına rağmen güney çinlilerden zorlukla ayırtedilebilirler. Kısa boyları, cılız adaleleri ile kıyaslanmıyacak derecede bir enerjiye ve mukavemete sahiptirler. Lisanları ise bir meseledir, konuşulan dil, yazı lisanından çok farklıdır. Gramer ve sentaks bakımından sarih olarak bizim de dahil olduğumuz ural-altay gurubunda olmakla beraber, kelime yapısı yönünden çok heceli oluşuyla tek heceli çince den ayrılır.

Japonya ziraatçılığı: 1954 yılında Amerikalı mütehassıslarca hazırlanan bir raporla şu neticeye varılmakta idi: gıda

stokları açığı, yeni japon idaresinin siyasi ve iktisadi bir numaralı meselesi olacaktı. Meselenin izahı basitti; harp karışıklığı sebebile halkın çoğu aç kalmış, şehirlerde oturanlar da borbardıman tehlikesi karşısında kırlara çekilmek zorunda kalmışlardı. O şekilde hesaplanıyordu ki Japonya iktisadi dengesini sağlasa bile ithalatının 1/4 ünü yiyecek maddelerine tahsis etmek zorunluluğunu duyacaktır. Oysa olaylar bu tahminleri şaşılacak şekilde altüst etti; harpten öncesine nazaran çok daha kalabalık olan japonlar, şimdi hayatlarını temadi ettirmek için herhangi bir endişe duymuyorlar. İşte Japon mucizesinin en dikkate değer taraflarından birisi ziraî istihsalde sağlanan bu fevkalâde artış olmuştur. 1955 e kadar ziraî istihsal eğrisi, nüfus eğrisinin altında seyrettiği halde o yıldan itibaren istihsal eğrisi arada emniyet payı da bırakarak üste geçmiştir. 1955 den 1959 a kadar rekor olarak kabul edilen yıllık 10-12 milyon tonluk pirinç rekoltesi bugün normal sayılıyor. Nitekim pirinç için 1955-57 seneleri 100 olarak alınırsa bu miktar 1964 için 135,8 olmuştur. Umumi olarak ziraî istihsal harp öncesine nazaran % 20 lik bir artış göstermiştir. Şimdi meseleyi daha yakından inceleyelim.

İstihsal şartları : Dünyada pek az ülke, tarım sektöründeki nüfusun istikrarına hatta azalmasına rağmen, bu kadar sınırlı bir arazide böylesine bir çiftçi kütlesini istihdam etmiştir. Daha önce de işaretiltiği üzere arazinin ancak % 17 si tarıma elverişlidir ve bu topraklarda (volkanik bölgeler de dahil) normalin üstünde bir inbat kudreti de yoktur. Kaldı ki kuvvetli yağışlar bu genç toprakları yıkmakta, madeni tuzları silip götürmektedir. 1948 denberi 150.000 hektar kazanılmış, bugün ziraî sahanın limitine varılmıştır. Saha daha genişletilemeyeceğine göre istihsalı artırmak için daha prodüktif ve entansiv çalışmak zorunluluğu her zamankinden daha şiddetli duyulmakta -

dır. Filhakika bu toprakların zerresi bile kaybolmakta, yollar dar patikalar şeklinde açılmakta, köyler sedler üzerine inşa olunmuş evlerden teşekkül etmektedir. Ancak 800 m. yükseklikten yukarı araziler çok seyrek nüfuslanmıştır, buna sebeb budizmin hayvancılığa olan tesiri ve japonların dağ hayatını sevmemeleridir. Buralardaki bitkisel örtüler besleyici olmaktan çok göze hoş gelici bir niteliğe sahiptir.

Nüfus başına isabet eden ekilebilir arazi miktarı Avrupa ülkelerine nazaran sekiz defa daha azdır ve 1900 yıllarında 11 ark iken bu gün 6 arkdan aşağıya düşmüş bulunmaktadır.

Japon ziraî sisteminin kökleri mazi nin derinliklerine uzanır. Teorik olarak toprakların sahibi İmparator'dur, lakin bu toprak işletilmek üzere köylüye verilmiştir, ektiği müddetçe, vergileri ödediği sürece arazi kendisinin öz malıdır, aksi halde elinden alınır. Meici'denberi idare küçük toprak sahipleri sınıfı ihdas etmek için gayret sarfetmiştir. Ne var ki harpler arasında sermayedar şehirli elinde büyük arazilerin toplanmasına mani olunamadı. Büyüklük burada nisbîdir zira arazi sahiplerinin ancak % 1 i 4,5 hektardan daha fazla araziye sahipti, 1946 yılında Amerikalıların etkisiyle ziraî bir reform uygulanınca, bu malikler ellerindeki toprakları devlete satmaya mecbur tutuldu, ve böylece 1,6 milyon hektar arazi parsellenerek köylülere satıldı. Bu günkü durum şöyledir :

Arazisini kendi işleyen toprak sahibi köylüler	% 62
Başkasının arazisinde çalışan ırgatlar	% 13
Toprak sahibi olup da fazladan kiralanmış topraklarda çalışanlar	% 25

Fakat işletmecilik çok küçük sahalarla inhisar eder:

1 hektardan daha az toprak sahibi olanlar	% 75
1 hektardan daha az toprak kiralayanlar	% 70

Köy ekonomik faaliyetleri mecmu nüfusun aşağı yukarı yarısının geçimini sağlıyorsa da milli gelirden hissesine düşen pay 1/5 den ibarettir. Karısı ile küçücük toprağını işleyen vasat bir köylü, geçimini temin için tamamlayıcı işlerde çalışmak zorundadır; bilfarz diğer bir işte gündelikçi olarak çalışır, ipek kozası yetiştiriciliği yapar, çeşitli eşya imal eder (hasır örme), fabrikalara girer ilh.

Japon ziraati, batı Avrupa banliyölerinde görülen bahçe ziraatine benzer, entsiv ziraat uygulanır. İnsan gücüyle, el aletleri kullanılarak çalışılır, koşulu sapan çok ender görülür, elle ekilir fakat zayıf olmasın için savrulmaz, tohumlar bir hat boyunca yerleştirilir, bu suretle çapalama da kolaylaşır. Münavebe sistemin den azami derecede istifade edilir. Ziraatde makineleşme, insan gücünün çok bol olması ve tarlaların pek küçük şekilde bölünmeleri sebebiyle tahdit edilmiş olmaktadır. Bununla beraber yer yer, küçük mekanik sapanlar, pirinç tarlalarında minik motorlar kullanılmakta, mikromotorizasyon gayretleri görülmektedir.

Toprağın devamlı surette işlenmesi gübreleme meselesini ortaya koymaktadır. Toprak yeterli kadar fakirleşmiştir ve bin yıldır pirinç üstüne pirinç ekilmekle incelmıştır. Buna çare olarak çeşitli gübreleme şekilleri tatbik olunmaktadır. Ezcümle büyük şehirlerden vapurlarla kazuratlar toplanıp nakledilmekte, susam ve lahana küspelerinden istifade edilmekte, organik maddeler toprakla karıştırılmakta (bilhassa balıktan istifade ediliyor, balık gübresi ticareti çok faal) fakat herşeyden çok kimyevî gübreleme uygu-

lanmaktadır. Ziraî istihsalde kaydedilen rekorlar, bu sayede elde edilmiştir. Bilhassa nitratlardan (istihsalde dünyada birinci) ve potaslardan yararlanıyorlar. Bu gübre çeşitleri fosfatlara nazaran daha pahalıya mal olmakla beraber, onlardan çok daha tesirlidirler. Japonya senede 100 hektarlık sahada 3 defa da 16 ton gübre kullandığı halde bu miktar Fransa için sadece 6,2 tondur. Diğer ülkelerden çok daha fazla gübre kullanmasına rağmen japonlar yine de senede 1,5 milyon ton gübre ihraç etmektedirler.

Buraya kadar anlatılanlardan, japonların canlarını dişlerine takarak beslenme davalarını halletmeye koyuldukları neticesini çıkartabiliriz. Sinaî mahsul üretimi bu ülkede nisbeten geç başlamıştır. Her şey temel istihsal ürünü olan pirinç etrafında dönmektedir. Bazı bölgelerde sulama ve iklim şartlarının müsait oluşu sebebiyle yılda iki defa ürün alındığı gibi, bazı kısımlarda pek az pirinç ekilebilmekte, daha ziyade arpa ve diğer hububat çeşitleri ziraati yapılmakta ya da patates yetiştirilmektedir. Aşağıdaki rakamlar da rumu açıkça ortaya koymaktadır:

Pirinç	% 51
Arpa	% 10
Buğday	% 6,7
Diğer hububat	% 3,2
Patates, şalgam vs.	% 9,7
Sebzeler	% 8,5
Meyve bahçeleri	% 2,8

Pirinç, japonlar tarafından haşlanmış olarak ya da sebzelerle, deniz yosunları ile fakat çokcası balıkla birlikte yenmektedir. Üzüm üretimi, bağcılık bilinmediği için fermentasyonla pirinçten elde edilen ve Sake denilen bir cins içki çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Japonya dünya pirinç istihsalinde (258 milyon ton) 16 milyon tonla üçüncü sırayı işgal eder.

Temel ürünlerden pirinç üretimi yanında çayı da saymak gerekir şu farkla ki birincisi hayatî, ikincisi ticarî ziraatçı-

liği teşkil eder. İlerde sanayi bahsinde temas edeceğimiz için ipek böceği yetiştiriciliği ve dutçuluk buraya dahil edilmiştir.

Japonlar bin seneden daha fazla bir zamandan beri çay yetiştiriciliği ile uğraşmaktadırlar. 14. asra kadar çay lüks bir içecek olarak imtiyazlı ellerde kalmış, ancak ülkenin dış dünya ile temasa geçmesinden sonra büyük bir gelişme göstermiştir. O zamanlarda Çin, aile ziraatçılığı şeklinde çay elde ederken japonlar sistemli olarak ve büyük, toplu sahalarda çaycılık yaptılar. 1859 dan 1869 a kadar çay işlenmemiş olarak ihraç ediliyordu. Daha sonraları Japon çayına karşı Amerikan pazarlarında uyanan istek karşısında ihracat ve harmanlama faaliyetleri arttı. Hernekadar bu gün Kyu Shu ve Shikoku çevrelerinde hoş kokulu ve koyu renk veren yabani çay yetiştiriliyorsa da esas çay ziraati özel çay bahçelerinde yapılmaktadır. Bu bahçeler de çokçası volkanize tepelikler üzerinde tesis olunmaktadır. Bu sahalalar pek az yer kaplar 45.000 hektar (umum arazinin % 2,5 i). İkinci Cihan Harbi esnasında çaycılık, Amerikan ithalatının kesilmesi üzerine büyük bir kriz geçirmiş, bu koldaki köylüler ipekçiliğe yönelmişlerdi. 1950 senesinden itibaren durum düzelmiş, dünya çay piyasası istikrara kavuşmuş, buna paralel olarak Japon çay istihali 1950 de 40.000 tondan 1961 de 85.000 tona çıkmış, uzakdoğu ülkeleri içerisinde çay üretiminde ikincilik durumuna çıkmıştır. Fakat büyük mülksahipler olan Hindistan (324.000 ton) ve Seylan (187.000 t.) rekolteleri yanında Japonlar dünya üzerinde ancak beşinci sırayı almaktadır. Bu arada japonların yüksek kalite çay ihraç ederek düşük kalite çay ithal ettiklerini belirtelim (Fransa da şarapda olduğu gibi).

Ziraat mevzuunda son olarak hayvan yetiştiriciliği ve balıkçılık bahislerine dokunacak, bilahare sanayi konularını inceleyeceğiz.

Daha önce küçük sahalarda entansiv ziraat uygulandığını, elle çalışıldığını, nadiren hayvan kullanıldığını belirtmiştik. Bu husus hayvan yetiştiriciliğini geri planda bırakmıştır. Evcil hayvanlardan eşek, koyun, keçi eskiden bilinmemekteydi. Koyun 1817 de yetiştirilmeye başlandı ancak iklimin nemli oluşu ve yayılacak sahaların kifayetsizliği sebebiyle gelişme görmedi. Yününden istifade için 1938 den sonra gayretler sarfedildiyse de koyun adedi altı misli bir artışla ancak 600.000 i buldu (Fransa 7,2 milyon) Domuz beslenmesi ise yiyecek darlığı sebebiyle 994.000 baş olarak kaldı. Sığır yetiştiriciliği 1950 den itibaren hissedilir şekilde artmış fakat yaylaların bitki örtüsü itibarıyla müsait olmayışı bu gayretleri kösteklemiştir. Esasen kasaplık et istihlakı pek düşüktür:

1938	118.000 ton
1953	175.000 ton (Fransa 2,1 milyon ton)
1000 kişiye düşen baş adedi	51 dir (Fransa 778).

Süt ürünleri için duyulan talep zor artacağa benziyor:

	1934	1953
Süt	269.000 t.	706.000 t.
T. yağ	3,140 t.	4.600 t.
Peynir	290 t.	520 t.
(Fransa 17,5 milyon t.)		
(Fransa 276.000 t.)		
(Fransa 270.000 t.)		

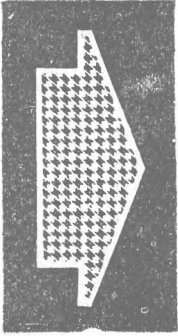
Deniz ürünleri bahis konusu olunca yukardaki tablo japonlar lehine değişmektedir. Gerçekten de kıyıların çok girintili çıkıntılı oluşu (27.000 km) ve bu kıyılarda su sıcaklığının değişiklikler göstermesi balıkçılık için çok müsait bir ortam yaratmaktadır. İki tip balıkçılık görülür: sahil balıkçılığı ve açık deniz balıkçılığı. 1940 yılına kadar eskiden beri süregelen usullerle sahil balıkçılığı yakalanan balıkların % 85 ini temin ediyordu.

Filhakika 350.000 balıkçı gemisinden 300.000 i motorsuzdu, 1,5 milyon balıkçının yarısı köylüydü. 1945 den sonra ciddi bir krizi müteakip, 1950 den itibaren yeni gelişmeler başladı. 470.000 parçadan müteşekkil filodan 100.000 i 35 millik bir saha içerisinde avlanmaktadır. Gemilerin motorla teçhiz edilmelerine, naylon ağların kullanılmasına ve kooperatifçilik gayretlerine rağmen, kıyı balıkçılığı ikinci plânda kalmıştır, deniz ürünlerinin % 40 ını sağlamaktadır. Açık deniz avcılığı daha renkli bir görünüşe sahip. Harpten önce bütün pasifik avlanma sahası iken şimdi bütün dünya denizleri avlanma sahası olmuştur. Bu tarz balıkçılık kısmen de ihracat için çalışmaktadır. Üç tür filo mevcut; yengeç ve salamon balıkları filosu (16 yüzen fabrika ve 460 gemi): Alaska ve Kamçatka kıyılarında Ruslar ve Amerikalılarla artan ölçüde ihtilâflara rağmen denizde kutulama salamon balığı için 100.000 t. ve yengeçler için 10.000 t. u bulunmaktadır. Ton balığı filosunun avlanma sahası Pasifik Okyanusunun doğusu, Hind Okyanusu ve Atlantik Okyanusudur. Ku-

tulama işlemleri kısmen denizde, daha ziyade pasifik adaları ve Brezilyada bulunan üslerde yapılmaktadır. Nihayet balina filosu kutuplara kadar olan sahada faaliyet göstermektedir. Japonya dünya balık istihsalinde başta gelir ve 6,7 milyon t. la dünya balık istihsalinin % 40 ını sağlar.

Japonlar gıdalarının % 15-20 sini denizlerden elde ederler. Balıklar çeşitli şekillerde istihlâk olunur ve fert başına bir yılda 60 kg. düşer ki bu miktar İngiltere için 20, Fransa için sadece 15 kg. dır. En ziyade istifade edilen balıklar ringa ve bilhassa bütün bir yıl avlanabilen, 40 ayrı çeşidi bulunan uskumru balıklarıdır. Balıklardan gübre olarak istifade edildiğini daha önce belirtmiştik.

Bu konuya son verirken avlanma sahalarının artırılması için Japonya'nın son derece kesif bir diplomatik faaliyet gösterdiğini, balıkçılığın inkişafı için ise balıkçılık okulları ve araştırma enstitüleri açtığını ekleyelim. Sanayi bahsi gelecek yazıda tetkik olunacaktır.

Bankacılıkta Üretim ve grev kararı

Dr. Nazif KUYUCUKLU

Yurdumuzda, Toplu Pazarlık sisteminin kabulü ile, yeni çalışma düzenine geçildikten sonra, bankacılıkta diğer iş kollarına oranla daha çok, bazı tanım ve öz anlaşmazlıklarına düşülmektedir. Bu iş kolunun kendine özgü yönlerinin bulunuşu, anlaşmazlığı arttırıcı bir nitelik taşımakta, hatta, banka işverenleri, «millî birer itibar müessesesi» olmaları sebebiyle, buralardaki grevlerin genel itibarı ve ulusal ekonomiyi zedeleyeceğini, bunun içinde sınırlanması gerektiğini, fırsat düştüğünce ima etmektedirler. Bunun teorik eleştirmesini bir yana iterek, 275 Sayılı Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununda grev yasakları ve sınırlamalarında bu iş kolu hakkında özel bir kayıt bulunmadığına göre, bu kanun hükümlerinin sözü edilen iş koluna da uygulanacağına değinmekle yetinelim,

Bu yazıda, bankacılıkta üretim ve grev kararı olmak üzere iki konudaki bazı anlaşmazlıklar üzerinde durmak istiyoruz. Durumu her ikisi yönünden ayrı ayrı ele alalım.

1 — Bankacılıkta Üretim :

Bankacılık yönünden üretimin bilinmesi, Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanununda, greve katılamıyacak veya lokavta konu olamıyacak bazı işçilerin bulunmasından ve bunların «istihsal ve satışa matuf olmayan» işlerden olmasındandır.

Tüm işler, üretim ve satışa matuf olduğu taktirde, -isterlerse- buralarda çalışan işçilerin hepsi greve katılabilecektir. (m. 25/b hariç)

Ters durumda, yani «istihsal ve satışa matuf» olmayan işler ne kadar çok ise, -diğer koşullar olduğu taktirde- greve katılamıyacaklar da o oranda artacaktır. Bu durum karşısında, grev ve lokavt kapsamı, üretim ve satışa verilen anlama göre, dar veya geniş olarak değişecektir.

Nitekim, şimdiye dek bu konuda bazı anlaşmazlıklar da ortaya çıkmıştır. Konu bankacılık bakımından yeni ve bazı özellikler taşıdığından daha da kompleks

olmakta, bilhassa işverence «istihsal»e verilen anlam dar tutulmaktadır. Hatta, konu ile yakından ilgilenen bilim çevrelerinin verdiği raporlarda bile durum farklı değildir. Bazılarına göre, yalnız hizmet muameleleri «istihsal ve satış» olarak kabul edilmekte, diğerleri ise, örneğin kredi işleri, nev'i şahsına münhasır olarak görülmekte ve «istihsal» sayılmaktadır.

İktisat teorisinde istihsal, geniş anlamda tüm mal ve hizmetleri kapsayan «fayda yaratma» biçiminde tanımlandığına göre, bankacılıkta üretimi de bu yönden ele almak gerekmektedir. Bu taktirde ise, İtibar, Malî ve Hizmet muameleleri biçiminde sıralanan tüm banka muamelelerini üretim yani istihsal olarak kabul etmek zorunludur. Zira, fayda yaratmakta, zaman, mekân, şekil, tasarruf ve mülkiyet faydaları olarak çeşitli biçimde ortaya çıkmaktadır. Banka muamelelerinde de -hem de açıkça- bir fayda yaratımı olmaktadır.

Mevduat kabulü, teminat karşılığı avanslar, ticarî senetlerin iskontosu, müşterilere kredi açılması, kefalet mektupları ve ekseptasyon (kabul) gibi itibar muameleleri, bir faiz, komisyon veya ücret karşılığı yapılmaktadır ki, bu banka yönünden bir fayda yaratımı yani istihsal olmaktadır. Aksi durumda, banka için hiçbir gelir sağlamıyan, aksine yük olan bu muamelelerle uğraşmağa değmez. Oysa durum bunun tam tersi olmaktadır. Banka kabul ettiği mevduatı, gerekli iş alanlarına aktarır. Bunu yaparken mevduat sahiplerine ödediğinden daha yüksek faiz alır ve aradaki fark bankanın gelirini teşkil eder ki, bu bir üretimdir. Yukarıda değinilen çeşitli itibar muamelelerinde, banka, faaliyeti karşılığı ister faiz, ister komisyon veya ücret alsın, durum aynıdır.

Tahvil ve hisse senetleri çıkarılması-

na aracılık, kambiyo muameleleri, tahvil ve hisse senetleri alım-satımı ve arbitraj gibi Malî muameleler de, bir komisyon veya ücret karşılığı yapılmakta olduğu için, fayda ve dolayısıyla gelir yaratımıdır yani istihsalıdır.

Ticarî senetlerin tahsili, emanet kabulü, menkul malların idaresi gibi Hizmet muameleleri de, istihsal olması bakımından yukarıdakilerden farksızdır. Zira, banka bunların yapılması karşılığı da bir komisyon veya ücret almaktadır.

Binaenaleyh, hiç şüpheye yer bırakmayacak biçimde, denebilirki, tüm banka muameleleri ve bunların yapılmasına matuf her türlü açılışma, bir faiz-komisyon veya ücret karşılığı yapılmaları itibarıyla, banka yönünden fayda ve dolayısıyla gelir yaratımıdır yani istihsalıdır.

2 — Grev Kararı

Son zamanlarda ortaya çıkmak eğiliminde olan diğer bir konu da, bu iş kolunda uygulanacak grevin türü hakkındadır. Bankaların, ulusal ekonomi içinde rollerinin çok önemli olduğuna ve bunların «millî itibar müessesesi» olmalarına değinerek banka işverenleri, «iş dururma veya önemli ölçüde aksatma» biçiminde ortaya çıkan grevin bankalarda yalnız ikincisinin, yani, işin önemli ölçüde aksatılması biçiminde yapılması gerektiğini ileri sürmektedirler.

Önce şuna değinelim ki, bankalar gerçekten ulusal ekonomi için önemli müesseselerdir. Ama bankaları yürüten işgücünün (personeli) de, gerek bankalar, gerek yurt ekonomisi için daha az önemli olduklarını söylemek mümkün değildir. Bir Demir-Çelik İşletmesi de ulusal ekonomi için çok önemli bir kuruluştur. Ama, bu kuruluşu çalıştıran emek gücü de, elbette ki önemlidir. Her ekonomik ve sosyal kuruluşun, Ulusal Ekonomi ve Bünyede bir yeri olduğuna göre, hepsi-

nin önemli bir yer tuttuklarını söylemek mümkündür. Bazılarının ise, oransal önemi daha büyük olabilir. Ancak, bu öneme dayanarak buralarda çalışanların çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirmeyip kısıtlamağa kalkışmak herşeyden önce meşru değildir.

«Bankacılıkta grevin, işin önemli ölçüde aksatılması biçiminde olması» gerekliliğine gelince; şunu hemen söylemek gerekir ki, 275 Sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununa göre, grev, iş-

çilere bir hak olarak verilmiş ve bu hakkı kanuna göre işçiler adına ancak, Sendikalar ve Federasyonlar kullanacaktır. Bu durum karşısında, grev bir amaca ulaşmak için kullanılan araç olduğuna göre, amaca ulaşılabilir ölçüde ve işçilerce (Sendika ve Federasyonlarca) kullanılacaktır. «İşi tamamen durdurma veya önemli ölçüde aksatma» ölçüsünü ve grevin türünü de, ancak onlar tâyin edebileceklerdir. Aksini yapmak, grev hakkını zedelemek olur.

— 0 —

3 AHBAP ÇAVUŞLAR

GÜR HALI SÜPÜRGESİ,

GÜR MEYVE PRESİ,

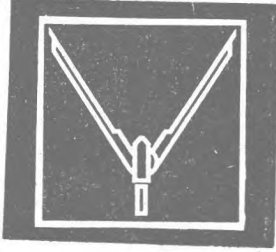
Minik HALI SÜPÜRGESİ

TÜRKİYE G. SATICISI

GÜR

Tic. Ltd. Şti.
Ulus Ankara

İhracatta Vergi iadesi uygulaması

S. Yenal ÖNCEL

Bundan önceki yazımızda kısmen nazari esaslarına değindiğimiz ihracatta vergi iadesi müessesesini burada da memleketimizdeki tatbikatı yönünden ele alacağız.

Öncede belirttiğimiz gibi ihracatta vergi iadesi sistemi 1.7.1963 tarih ve 261 sayılı kanunla düzenlenmiştir. Adı geçen Kanuna göre, mamûlerimize ihraç gücü kazandırmak amacı ile bunların maliyetleri içinde bulunan vergi, resim, harç ve benzeri tesirler icra eden sair mükellefiyetleri, muaflık veya istisnalar ihdası veya tamamen iadesi yoluyla bertaraf etmeyi sağlayacak şartları hazırlamaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Gene aynı Kanun, yukardaki maksatın sağlanması bakımından gerekli usûllerin ihdasını, bunların uygulanmasını temin edecek şartların hazırlanmasını ve gerekli değişiklikler yapılmasını Bakanlar Kuruluna bırakmıştır.

Bilindiği gibi ihracatı teşvik etmek amacı ile diğer Kanunlarda da bahsi edilen mükellefiyetleri kısmen veya tamamen bertaraf edecek muaflık ve istisnalar mevcuttur. Kanunumuzda, hem iade ve hem de diğer Kanunlardaki muaflık ve istisnadan istifade yolu açık tutulmuştur.

Ancak diğer Kanunlardaki muaflık ve istisnadan faydalananlar ilgili 261 sayılı Kanun ve buna istinaden çıkarılan Kararnamelerle tanınan haklardan faydalanamazlar. Bu gün için genellikle benimsenen yol iade sistemidir.

Bakanlar Kurulu bu Kanuna istinaden çıkarmış olduğu Kararnamelerle iade sisteminin tatbikatını yürütmektedir. Ancak bütün olarak Hazineyi ilgilendirdiğinden ve bir bütçe meselesi olduğundan, Bakanlar Kurulunun bu Kanuna dayanan kararları yayınlandığı tarihten itibaren 3 ay içinde yasama organının tastikine sunulması icap eder. Yasama organınca kabul olursa mesele yoktur. Reddedildiği takdirde ise o tarihe kadar yapılan muamelelerin iptali veya değiştirilmesi gerekmez.

261 sayılı Kanuna istinaden Bakanlar Kurulunca şimdiye kadar, Kanununun tatbikatı ile ilgili olarak, belli başlı iki esas kararname yayınlanmış bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 5.12.1963 tarihli ve 6/2453 sayılı ve ikincisi ise 26.5.1964 tarihli ve 6/3071 sayılı olanıdır. Halen yürürlükte olan 6/3071 dir ve birincisinden belli başlı ve en önemli olarak ayrıldığı noktası, vergi iadelerinde spesifik yerine

advolerem esası kabul etmiş olmasıdır.

Şimdi kısaca 6/3071 sayılı Kararnamayı tetkik edelim. «Mamüllerimizin tevşik edilecek ihraç fiyatlarında vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden sair mükellefiyetleri bertaraf etmeyi öngören usul ve şartların ihdası hakkındaki» bu kararnamaya ekli 1 sayılı listede gösterilen mükellefiyetlerden mamüllerin maliyetlerine girmiş olanlar, bunların ihraçları halinde kararda belirtilen usul ve şartlarda ihracatçılara iade olunur. Ekli 1 sayılı listede gösterilen mükellefiyetlerden gruplar itibariyle şunlardır: vasıtalı vergilerden dahilde alınan istihsal vergisi ve şeker istihlak vergisi, ithalde alınan gümrük vergisi, hazine hissesi ve istihsal vergisi ve ayrıca hizmet vergileri, vasıtasız vergilerden ise ücretlerden alınan gelir vergisi ve bunlara ilâve olarak da resim, harç ve Belediye hisseleridir.

Evvvelkı yazımızda belirttiğimiz gibi Kanunun gayesi, ihraç gücü olmayan mamüllerimize bu güdümü kazandırmaktır. Bu sebeble gerek Kanun ve gerekse Kararnameler iadeden faydalanacak mamül tarifini vermemiş ve bunun tesbiti işini, Ticaret, Maliye, Sanayi, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Devlet Plânlama Teşkilâtı, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin temsilci lerinden kurulu ve başkanlığını ve rapor-törlüğünü Ticaret Bakanlığının yaptığı İhracatta Vergi İadesi Komisyonuna (İ V İ K) bırakmıştır.

Aynı Kararnameye ekli II sayılı listede İ V İ K ce tesbit edilmiş mamüller ve bunlara ait vergi iadesi nisbet veya miktarları, III sayılı listede ise bu Karar hükümlerinden faydalanamayacak mamüllerin isimleri yer almaktadır. Bu listelerde gerektiği takdirde değişiklikler yapılabilmektedir ve yapılmaktadır.

İhracatta vergi iadesinden faydalanan bir mamül, İ V İ K tarafından

ya üyelerden birinin teklifi veya ilgililerin müracaatı üzerine, bu mamülün ihraç gücü olup olmadığı tetkiki yapılarak tesbit edilir. Şayet mamül iadeden faydalanacaksa durum hem Merkez Bankasına hem ilgiliye ve hem de II sayılı listeye iade nisbet veya tutarlarını tesbit ederek kaydedebilmek için teknik heyete bildirilir. Sözüünü ettiğimiz teknik heyet bir hesap uzmanının başkanlığı altında teknik elemanlardan kuruludur ve işletmelerde tetkikler yaparak mamülün %5 kârlı maliyetini ve bu maliyete giren vergi yükünü hesaplarlar.

Aynı Kararnamenin 1. maddesinin (i) bendinde «II ve III sayılı listelerde yer almamış bulunan mamüllerden olup, aynı ihracatçı tarafından bir defada veya on iki aylık süreler içinde çeşitli partiler halinde, aynı zamanlarda ihraç edildiği ihracatçı belgeleri ile tevşik edilen ve milletler arası tasnife göre aynı sanayi gurubuna giren mamüllerin F O B ihraç bedelleri toplamı 90.000 Türk lirası ve daha yukarı bulunanlar hakkında ihracat vergi iadesi miktarı F O B ihraç fiyatının % 10 udur.....» denilmektedir. Bu bentte sözü edilen % 10 nisbeti götürüdür ve teknik heyetce II sayılı listeye almak için gerçek nisbet veya miktarlar tesbit edildiğinde, ihracatçının bu nisbet veya tutarlardan fazla aldığı varsa geri vermesi veya eksik olarak almışsa tamamlanması gerekmektedir. Bu yola gidilmesinin çok vakit aldığından, bu zamana kadar ihracatçının alıcısına bir fiyat verilebilmesini temin etmektedir.

Burada şu hususu belirtelim ki bahşini ettiğimiz (i) bendine dayanarak her 90.000 liranın üzerinde ihraç edilen mamül mutlaka % 10 götürü iadeden faydalanamaz. Zira Kararnamenin 1. maddesinin (b) bendinde iadeden faydalanacak mamüllerin mutlaka İ V İ K ce tesbit edilmesinin gerekli olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeble ilgililer mutlaka götürü

iadeden faydalanmak için İ V İ K'e müracaat etmeleri gerekmektedir. Tatbikatta bu yönde cereyan etmekte ve Merkez Bankasına bu şartlarla müracaat eden ihracatçılara önce İ V İ K e başvurarak muvafakat almalarının tavsiye edildiği ifade edilmektedir (1).

% 5 kârlı maliyetin altında olarak ihraç edilen mamûllerde ise ihracatçı, gene aynı yollardan müracatta bulunarak aradaki farkın iadesini talep edebilir. Bu durumda ihraç fiyatı %5 kârlı maliyetin altındadır. Bu farkında iade nisbet veya tutarının tesbiti işi İ V İ K e aittir.

İlgililere mamûl ihracı halinde vergi iadesi şekilleri.

a) İlgilinin 261 sayılı Kanunun hari cindekilerden faydalanmak istemesi halii.

Bu durumda ilgili 261 sayılı Kanun ve buna istinaden çıkarılan Kararnamelerden faydalanmak istemiyor ve diğer Kanunlardaki (6802 veya 6747) muafiyet veya istisnalardan faydalanmak istiyorsa,

bu hususu gümrük çıkış beyannamesine yazması, imzalaması ve gümrük idaresine tasdik ettirmesi gerekmektedir.

b) İhracatcının 261 sayılı Kanun ve buna istinaden çıkarılan Kararnamelerden faydalanmak istemesi hali.

Bu takdirde ilgilinin, üç nüsha olarak tanzim olunmuş ve gümrük idaresince tastik olunmuş gümrük çıkış beyannamesi ile döviz alım bordrosunu Merkez Bankasına ibraz etmesi gerekir.

Mamûl II sayılı ekli listede mevcut olanlardan ise bu takdirde Merkez Bankası hemen listedeki nisbet veya miktarları döviz alım bordrosu üzerindeki tutara uygulayarak iadeyi yapar. Şayet mamûl II ve III sayılı listede kayıtlı değilse ve İ V İ K ce % 10 götürü iadedden faydalanacağı hususunda Merkez Bankasına talimat verilmişse, gene aynı usûllere riayet edilerek ilgiliye iade yapılır. Burada mühim olan husus, mamûlün, % 10 götürü iadedden faydalanması için mutlaka İ V İ K ce tesbitinin gerekli olduğudur.

Gelecek yazımızda da ihracatta vergi iadesi sisteminin toplu bir kritiğini yapacak ve bazı rakkamlar vermeye çalışacağız.

(1) Bak. Halil Şahin, Maliye Enstitüsü Konferansları (İhracatta Vergi İadesi) On birinci seri, 1965, s. 118.

Az gelişmiş ülkelerde kamu teşebbüsleri ile özel teşebbüsün başarı imkanları

Yazan: Dr. Yaşar GÜRKÖK

Bilindiği üzere az gelişmiş ülkelerin ayırt edici başlıca özelliği bu ülkeler halkının hayat standartlarının düşük oluşu, bir başka deyimle fert başına düşen gelirin az bulunuşudur. Bu ülkelerde üretim, gelişmiş ülkelere nazaran gelişmemiş bir durumdadır. Üretimi çoğaltmak bir taraftan mevcut yatırımların prodüktivitesini çoğaltmağa, bir taraftan da yeni ve prodüktif yatırımlara girişmeğe bağlıdır.

Gerek inecutların prodüktivitesini arttırmak, gerekse yeni yatırımlara başlamak her şeyden evvel ileri bir ekonomik zihniyetin mevcudiyeti ve yeterli bir sermayenin teraküm etmiş bulunmasıyla mümkündür.

Halbuki, az gelişmiş ülkelerde ne bu ileri ekonomik zihniyeti ve ne de yeterli bir sermaye terakümünü görmek imkânı vardır.

Bu durum karşısında kamu teşebbüsü ile özel teşebbüsün az gelişmiş ülkelerde karşılıklı fayda ve mahzurlarının bulunduğu söylenebilir.

Sermaye terakümü bakımından kamu teşebbüsleri Devlet sermayesi ile kurulu

bulundukları, yani Devlet bütçesinden sermayelerini temin etmiş oldukları için özel teşebbüse nazaran şanslı durumdadırlar. Devlet vergi yolu ile halka bir bakıma cebri tasarruf yaptırır ve bu tasarrufları kamu teşebbüsleri kurmağa ve onları geliştirmeğe tahsis eder.

Buna mukabil az gelişmiş ülkelerde özel teşebbüs sermaye temininde büyük güçlüklerle maruz kalır. Bir sermaye piyasası kurulmuş bulunmaması onu pek zor durumlarla karşılaştırır. Ülkede halkın tasarruf temayülü zayıf bulunduğu için özel teşebbüsün bu tasarruflardan faydalanmak imkânı yok denecek derecede azdır. Her ne kadar mevduat bankaları kanalıyla bu tasarrufların özel teşebbüse aktarılabilceğini düşünmek mümkün görülür ise de, bu aktarmalar çok kere cemiyet için bir yatırım sayılmayan plasmanlara yönelir ve ekseriyetle de rantabilitayı düşürecek şekilde pahalya mal olur.

Zihniyet geriliği bakımından ise, kamu teşebbüsleri özel teşebbüslere nazaran farklı durumlar arzederler.

Kamu teşebbüslerinde sermaye devletin olduğu için, işletme neticesi ile teşeb-

büsleri bilfiil sevk-i idare edenlerin doğrudan doğruya bir ilgisi yoktur. Daha açık bir ifade ile teşebbüslerin zarar etmesiyle sevk-i idarecilerin şahsî mal varlıklarına bir hâlel gelmez. Bu itibarla, kamu teşebbüslerinin sevk-i idarecilerinde teşebbüsleri rantabiliteye götürecek dinamizm de yoktur. Esasen, az gelişmiş ülkelerin bünyesi icabı, kamu teşebbüsleri sevk-i idarecilerinde haklı bir sorumluluktan kaçma temayülü ve dolayısıyla de yeni teşebbüslere karşı aşırı bir çekingenlik görülür. Buna mukabil gösteriş için istihlâk temayülü, sermaye devletin olduğu için, kamu teşebbüslerinde aşırı bir derceye varır ve dolayısıyla de bu temayüller israflara yol açar.

Buna mukabil, özel teşebbüste sermaye sahipleri ile sevk-i idareler aynı şahıslar olabilecekleri gibi, aynı şahıslar olmadıkları taktirde de çok yakın bir işbirliği halindedirler. Özel teşebbüste, kâr sağlamak ve fazla kazanmak başlıca gayedir ve esasen bu gayeye özel teşebbüsü iten hırs insanların yaradılışında mevcuttur. Bunun için özel teşebbüs kamu teşebbüsüne nazaran daha fazla dinamizme sahiptir denilebilir. Bu dinamizm'i teşvik eden diğer bir husus da özel teşebbüste sermaye sahibi ile sevk-i idarecinin sorumluluklarının müşterek oluşudur. Kamu teşebbüslerindeki aksine, özel teşebbüsün zararı teşebbüse ve teşebbüs sahiplerine zarar verir, kamu teşebbüslerinde olduğu gibi bunları devlet bütçesinden kapatmak imkânı yoktur. Bu itibarla da özel teşebbüste kamu teşebbüsündeki kadar gösteriş için istihlâk temayülü ve dolayısıyla de aşırı israf gö-

rülmez.

Netice itibariyle, az gelişmiş ve gelişme çabasında bir ülke olan Türkiye kamu teşebbüsleri yolu ile mi, yoksa özel teşebbüsler yolu ile mi gelişmesini tamamlayabilir, sorusunu cevaplandırmaya çalışalım.

Türkiye, Anayasa ile ekonomik bakımından karma bir sistem kabul etmiş bulunmaktadır. Yani ekonomik sahada, bazı devlet tekelleri dışında, ferd de devlet de faaliyet gösterebilir.

Anayasamızın bu imkânları karşısında memleket ekonomisi bakımından faydalı olanı tesbit etmek ve hangi sahalarda kamu teşebbüslerinin çalışmasının, hangi sahalarda ise özel teşebbüslerin çalışmasının kamu menfaatlerine uygun düşeceğini tayin etmek gerekir.

Şüphesiz, liberal bir ekonomik sistemde kamu hizmetleri dışında kalan işlerin özel teşebbüs eliyle yapılmasında evvelki izahlarımızın ışığı altında büyük faydalar görmek mümkündür.

Ancak, az gelişmiş ülkelerdeki sermaye kıtlığı ve dinamik müteşebbis azlığı, zihniyet geriliği gibi hususlar bu ülkelerde özel teşebbüsün yeterli yatırım imkânlarından mahrum bulunduğunu gösterir.

İşte, bu durumda hükümete düşen görev, memlekette sermaye piyasasının kurulmasını gerçekleştirici ve kalkınma plânlarında geliştirilmesi öngörülen sahalara özel teşebbüs yatırımlarını kanalize edici tedbirleri almak olmalıdır.

Müşterek pazar anlaşmasının sosyal hükümleri

Doç. Dr. Metin KUTAL

GİRİŞ

Bilindiği gibi 25 Mayıs 1957 tarihinde Federal Almanya, Fransa, Belçika, İtalya, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanmış bir anlaşma adı geçen ülkeleri içine alan Müşterek Pazarın başlangıcını teşkil ediyordu.

1957 senesinde ulaşılan bu merhale uzun bir fikrî ve siyasî hazırlık devresi geçirdiğine şüphe yoktur.

Resmî ve yarı resmî teşebbüsleri burada anlatacak değiliz sadece şu noktaya temas etmekle yetineceğiz:

a) Siyasî zaruretler:

1957 senesi II. Dünya Harbini takip eden yıllarda dünyanın 2 büyük siyasî bloka ayrılması karşısında Avrupanın artık eski siyasî kuvvetini kaybetmiş duruma düşmesinin bir sonucudur.

b) Ekonomik zaruretler

Büyük Pazarlar ekonomisinin artık şart olması. Bölünmüş bir Avrupanın da imâ iktisaden zayıf kalmaya mahkûm bulunması.

c) Sosya-Kültürel zaruretler

Avrupa kültürü dünya medeniyetinin beşiği olmuştur. Mevcut farklılıklara rağmen Avrupa ülkeleri arasında çok yakın bir takım kültür yakınlaşmaları bulunduğu açıkça görülmektedir. Ancak bu imkân ilgili ülkeler arasında daha yakın bir işbirliği sayesinde geliştirilebilir.

İşte bu sebep ve zaruretlerin tesiriyle Avrupa Kömür-Çelik Birliğine dahil 6 devletin Dış İşleri Bakanları 1955 senesinde Messina şehrinde toplanarak ekonomik sahada bir Avrupa Birliği meydana getirme fikrini ortaya attılar ve bu ba-

kımdan Bénélux anlaşmasını esas olarak almaya karar verdiler. Bu toplantı sonun da neşredilen nihaî tebliğde:

«Müşterek müesseselerin geliştirilmesi, millî ekonomilerin tedrici şekilde birleştirilmesi, müşterek bir piyasa meydana getirilmesi, sosyal politikaların tedrici surette ahenkli bir hale konulması, birleşmiş bir Avropanın geliştirilmesi gayretlerine devam edilmesi lâzımdır» deniliyordu.

Şu halde bir yandan iktisadî mabadelelerin serbest bırakılması diğer taraftan da siyasi bakımdan birleşmiş bir Avrupa yaratma gayesi açıklanmış bulunuyordu.

Müşterek Pazar Anlaşmasının sosyal hükümleri:

Müşterek Pazar Anlaşmasının sadece iktisadî konuları ihtiva etmeyip, birtakım sosyal hükümleri vazetmesi başlıca 2 sebepten ileri gelmiştir:

1 — İktisadî konularda ulaşılmak istenen başarılar sosyal konulardaki başarılarla bağlı bulunmaktadır.

Müşterek Pazarın ahenkli şekilde işleyebilmesi şahısların, sermaye ve hizmetlerin bu birliğe dahil ülkeler arasında serbestçe hareket edebilmesiyle mümkün dür.

2 — Bu sonuca varabilmek, yani hayat seviyelerinin müştereken yükseltilmesi için sosyal rejimlerin birbirlerine yaklaştırılması gerekmektedir.

Bu sebeplerle adı geçen anlaşmanın çeşitli bölümlerinde sosyal hükümlere rastlanmaktadır.

— Anlaşmanın giriş kısmında şöyle denilmektedir:

«Milletlerin hayat ve istihdam şartlarını devamlı olarak islahı kendileri için

gaye edinen, 6 devlet bir «AVRUPA İKTİSADÎ CAMİASI» kurmağa karar vermişlerdir.

Şu halde Anlaşmanın daha giriş kısmında sosyal konulara verilen önem açıkça belirtilmiş bulunuyordu.

— Anlaşmanın I. kısmında açıklanan prensipler arasında Avrupa İktisadî Camiasının yapacağı işler sıralanmıştır: «Madde 3/C»: Şahısların, hizmetlerin ve sermayelerin hareket serbestisini önleyen manilerin üye devletler arasında ilgası» zikredilmiştir.

Bu husus Anlaşmanın II. kısmında yeniden ele alınmış ve işçilerin hareket serbesti ile ilgili hükümler teferruatlı şekilde açıklanmıştır (Madde 48-51)

Yukarıdaki hükümlerle yetinilmiye rek.

— Avrupa İktisadî Camiasının Sosyal politikasıyla ilgili hükümler ayrı bir fasılda ele alınmıştır. (Madde 117-122).

— Müşterek Pazar dahilinde istihdam imkânlarını islah maksadıyla Anlaşma bir «AVRUPA SOSYAL FON»unu öngörmüştür. (Madde 123-128)

— Müşterek Pazarın organlarından.

İstişari mahiyette «İktisadî ve İçtimai Komite» kurulmuştur. (Madde 193-196).

Görüliüyorki Müşterek Pazar Anlaşması meseleye çeşitli yönleriyle temas etmiş, ulaşılması gereken hedefleri tayin etmiş ve bunlarla yetinmiyerek icap eden tedbirleri yürütecek olan organları kurmuştur.

II — Müşterek Pazar Anlaşmasının Sosyal hükümlerinin tahlili.

A — Sosyal tedbirlerin amacı

Müşterek Pazara üye devletler, işçilerin hayat ve çalışma şartlarının geliş-

meye müteveccih bir istikamet içinde eşit hale gelmesine imkân verecek şekilde islâhını teşvik zarureti üzerinde mutabık kalmışlardır. (Madde 117) Şu halde iki yönlü bir sosyal amaç bahis konusudur.

a) Bütün üye devletlerde işçilerin hayat ve çalışma şartlarının gelişmesi,

b) Bu gelişmede halen sosyal şartlar itibariyle geri kalmış olan ülkelerin daha hızlı bir gelişme sağlamak suretiye diğer üye devletlerle eşit hale gelmek,

B — Sosyal tedbirler konusunda üye devletlerin işbirliği yapacakları alanlar

Yukarıdaki amaca ulaşmak için aşağıdaki konularda üyeler arasında işbirliği yapılacağı öngörülmüştür.

a) İstihdam ile ilgili hususlarda: işçilerin ülkeler arası serbestçe dolaşımı ve bu ülkelerde istihdamı konusu esasen üzerinde önemle durulan bir mesele olarak kabul edilmiştir.

b) İş hukuku ve çalışma şartları

c) Meslekî yetiştirme ve ilerleme

d) Sosyal güvenlik

e) İş kazaları ve meslek hastalıkları na karşı himaye edici tedbirler:

f) İş hıfzıssıhhası

g) Sendikalaşma ve işçilerle işverenler arasında toplu pazarlık hakları.

Bu alanlarda teşebbüslerde bulunmak üye devletler arasında işbirliği yapılmasını teşvik etmek camianın organlarından olan Komisyonun görevidir.

Komisyon, bildiği gibi, hertürlü tesirden uzak kalacaklarına şüphe bulunmayan 9 üyeden müteşekkil bir organdır ve «Müşterek Pazarın işlemlerini ve gelişmesini sağlamak» görevine sahiptir.

C — Özel şekilde ele alınan sosyal konular:

a) Eşit işe eşit ücret prensibi.

M.Ç.T. statüsünde önemle üzerinde durulan ve kadın-erkek ücret farklılığını reddeden prensip teşkilât anlaşmasında açıkça ifade olunmuştur (Madde 119).

«Her üye devlet, aynı iş için, erkek işçilerle kadın işçiler arasında eşit ücret prensibini birinci merhale zarfında tahakkuk ettirecek ve bilâhare idame ettirecektir» denilmektedir.

b) Ücretli tatil rejimleri arasında benzerlik tesis etmek (Madde 120)

Yukarıda sayılan görevlerin ne dereceye kadar yapılabildiği her sene Komisyon tarafından hazırlanacak bir raporla Meclis'e bildirilmesi de öngörülmüştür. (Madde 122).

III — Müşterek Pazar Anlaşmasının öngördüğü sosyal tedbirler.

Yukarıda sayılan hükümler ve bunların tatbik ve kontrolü için kurulan organların belligi başlı bu hedeflere doğru yönedikleri söylenebilir.

1 — Hayat seviyesinin yükseltilmesi.

İktisat ilmi bugün şu hususu kabul etmektedirki daha büyük bir iktisadî kuvvet daha hızlı bir kalkınmaya ve dolayısıyla daha çabuk hayat seviyesini yükseltmeğe imkân vermektedir.

Ancak iktisadî gelişmenin sosyal bir gelişmeyi hazırlayabilmesi bir takım sosyal hedeflerin iyi ve açık şekilde tayin edilmesi ile mümkündür. Ayrıca bu hedeflere varılacak müessese ve tedbirleri enerji ile yürütmek zarureti vardır.

Müşterek Pazar ülkelerinin hayat seviyesini yükseltmek konusunda şu iki prensip esas alınmıştır:

a) Çalışan zümre bu Birliğe dahil bütün ülkelerde nüfusun önemli bir kısmını teşkil ettiğine göre önce işçilerin hayat seviyelerinin yükseltilmesinden işe başla-

nacaktır. Bu hususta kabul edilen esas şudur:

«İşçilerin hayat seviyesi, yüksek ücretlerin uygulandığı ülkelerde normal yükselmesine devam ederken, hayat seviyesi daha düşük olan ülkelerde ücretlerin daha hızlı şekilde yükselmesi teşvik edilecek, bu hususta gerekli tedbirler alınacaktır.

b) Tedbirler bu hedefe ulaşabilmek ancak geri kalmış üye ülkelerin biran önce iktisadî kalkınmalarını gerçekleştirmek olduğuna göre anlaşmada şu tedbirler öngörülmüştür.

aa — Avrupa Yatırım Bankası (Madde 129-130)

«Daha az gelişmiş bölgelerin geliştirilmelerine ait projeler», «kâr gayesi gütmeksizin kredi ve garantiler» vermek.

bb — Avrupa Sosyal Fonu (Madde 123-128)

«İşçilerin Müsterek Pazar dahilinde istihdam imkânlarını islah ve bu yolla hayat seviyelerinin yükselmesine yardım maksadını» taşımaktadır. «Fonun vazifesi camia dahilinde istihdam kolaylıklarını ve işçilerin coğrafi ve meslekî seyyaliyetini teşvik etmektir» (Madde 123).

cc — Sosyal ve Ekonomik Komite (Madde 193-198)

Belirli birtakım konularda istişare edilmek üzere kurulmuştur.

dd — Mevzuatların birbirine yaklaşdırılması.

Sosyal hedefe ulaşabilmek için çeşitli üye ülkelerin mevzuatları arasındaki farklılıkları asgariye indirmek gerekmektedir. Bu husus anlaşmada açıkça belirtilmiştir.

(Madde 100-102). Bu hususta direktif-

ler verilmesinde konsey önyak olmaktadır.

2 — İstihdam seviyesinin yükseltilmesi. (Bu ayrı bir konu olarak ele alınacaktır).

IV — Ortaya çıkan önemli güçlükler :

Her iktisadî kalkınmanın sosyal bir muhtevaya sahip olması asıl gaye olmakla beraber bu konuda önemli birtakım güçlüklerin mevcut olduğuna da şüphe yoktur:

1 — İşletmelerin adaptasyonundan doğan güçlükler.

Mesele sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal karakterlidir. Filhakika ileri bir teknik işçilerin istihdam seviyelerine tesir edebileceği gibi, meslekî eğitim, yeni bir işe alıştırma gibi problemler doğurmaktadır. Bu hususta biraz önce bahsettiğimiz Avrupa Sosyal Fonuna görevler verilmiştir.

2 — Sosyal tedbirlerin ahenkleştirilmesinden doğan güçlükler.

Bu hususta görevli olan Komisyonun yetkisi «..... zuhur eden meseleler hakkında etüdler yapmak, mütalaalar serdetmek ve istişari mahiyette toplantılar tertiplemekten» ileriye geçmemektedir.

Diğer taraftan işçilerin hayat seviyelerinin yükseltilmesi ile ilgili en önemli meselenin, yani ücretler konusunun ahenkli bir hale getirilmesi pek kolay bir iş sayılamaz. Zira:

a) Hukukî şekiller çok farklıdır. Her ülkenin özelliğine, sendikacılığının kazandığı kuvvet derecesine göre ücretler mevzuat tarafından değişik şekiller ve garantilere kavuşturulmuş bulunmaktadır.

b) Sosyal güvenlik rejimleri ülkelere in özelliklerine göre değişiklikler göster

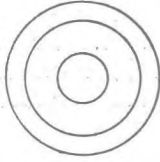
mektedirler. Fransada aile yardımları ön plânda önem kazanmış iken, Almanyada ihtiyarlık yardımlarının daha fazla geliştiği söylenebilir.

S O N U Ç

Avrupa İktisadî Camiasının kurulu - şunda birçok sosyal görüşlere yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla asrımızın sosyal gelişmeden mahrum bir iktisadî gelişme olamayacağı esası bu camiayı kuran devletler tarafından da benimsenmiş-

tir. Ancak bu müsait imkânların ekser ah valde güçlükler yaratabilecek meselelerle karşılaştığı da unutulmamalıdır.

Şimdiye kadarki tatbikatta üye devletlerin sosyal alanlarda da büyük merhaleler aşmış olmaları ümit vericidir. Gelecek için Anlaşmanın amacına daha fazla yaklaşılacağına yani hayat seviyesinin yükseltileceğine ve işsizlikle tam bir mücadele imkânı sağlanabileceğine kuvvetle inanmak mümkündür kanaatindeyiz.

1970 Yılına kadar Sınai kalkınma bankasına 1,072 milyar lira lâzım

Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası ile Milletlerarası Kalkınma Birliği Sınai Kalkınma Bankası kanalı ile özel sınai teşebbüse tahsis edilen 25 milyon dolarlık krediyle ilgili olarak bir rapor yayınlamıştır. Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının çalışma sistemini ve beynelmilel teşekküllerle münasebetlerini belirten yazının metnini aşağıda okuyacaksınız.

Dünya Bankası ve onun bir filiyali olan Milletlerarası Kalkınma Birliği (IDA) Türkiye'de özel sınai teşebbüslere uzun ve orta vâdeli krediler vermek veya sermaye iştirâkinde bulunmak suretile finansman yapan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası emrine 25 milyon dolar tahsis etmiştir. Dünya Bankası tarafından Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına (TSKB) 10 milyon dolarlık bir ikraz ile IDA tarafından Türkiye Hükümeti'ne, TSKB sına ikraz etmesi için, 15 milyon dolarlık bir kredi kabul edilmiştir. Bu meblâğlar, TSKB'nın önümüzdeki iki sene zarfında memleketin özel sanayiine yapacağı ikrazların finansmanı için ihtiyacı olacağını tahmin ettiği dövizlerin önemli bir kısmını temin edecektir.

1950 de kurulmuş olan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Dünya Bankasının münasebette bulunduğu kalkınma finansman

şirketlerinin en eskisi ve en büyüklerinden biridir. Döviz kaynaklarının büyük kısmı Dünya Bankası ve IDA tarafından sağlanmıştır. Bu defa kabul edilen ikraz ve kredi ile TSKB, Dünya Bankasından toplam olarak 27,7 milyon dolarlık üç ikraz, IDA dan ise toplam olarak 35 milyon dolarlık dört kredi almış olacaktır. 1963 de, Dünya Bankasının diğer filiyali olan Milletlerarası Finansman Kurumu (IFC) TSKB'nın sermayesine 900.000 dolara muadil kıymette hisse senedini taahhüt etmek suretiyle iştirâk etmiştir.

15 senelik faaliyet devresi zarfında TSKB, aralarında Türkiye'nin büyük hususî sınai teşebbüslerinin hemen hemen hepsi dahil olmak üzere, 600 den fazla teşebbüse yardımda bulunmuştur. Kendi öz kaynaklarından ve Türkiye Hükümeti hesabına idare ettiği fonlardan mahallî para ile toplamı 500 milyon Türk Lirası-

na baliğ olan 936 ikrazda ve döviz olarak da toplamı 51,5 milyon dolara baliğ olan 713 ikrazda bulunmuştur. Keza, 32 şirketin sermayesine toplam olarak 103,7 milyon Türk Lirası ile iştirak etmiştir. Özellikle önemli miktarda yardımdan faydalanan sanayi şubeleri tekstil, inşaat malzemesi, madenî eşya, makine ve kimyevî mamuller sanayiidir. Fakat, diğer sanayi şubeleri, bilhassa meşrubat, kereste, sellüloz ve kâğıt, nakil vasıtaları, kauçuk ve deri mamûlleri, matbaacılık ve yayın sanayii ile tamir ve bakım atölyeleri de yardım almışlardır.

TSKB iktisadî kalkınmanın gerçekleşmesinde büyük önem arzeden Türk Özel sanayiinin gelişmesinde çok faydalı bir rol ifâ etmektedir. Geçen sene, % 5,4 olarak değerlendirilen gayri safi millî hasıla artışında sınaî istihsalin payı çok önemli olmuştur. Sınaî istihsalin % 60 ı, iktisadî durumun iyileşmeğe başladığı son seneler zarfında büyük bir dinamizm göstermiş olan özel sektöre izafe edilebilir TSKB sanayie uzun vâdeli malî imkânlar temin eden tek müessese olup, özel imalat sanayiinin sabit sermayesinin finansmanı için kullanılan toplam kredilerin takriben yarısını sağlamaktadır.

TSKB keza Türkiye'de bir Esham ve Tahvilât piyasasını geliştirme tecrübeleri için kendisinden istifade edilen başlıca bir vasıta olmuştur. Memleket şimdi, gerçekleşmesi mümkün görülen bir kalkınma hızının idâmesi için sanayiî gerekli fonları elde edebilmesi bakımından daha etkili bir sermaye piyasasının zarurî olduğu bir safhaya ulaşmıştır. Sermayedarların paralarını yatırmak hususunda tercih yapabilme imkânları mahdud olduğu gibi sermayeyi özel sanayi yatırımlarına yöneltmek bakımından mevcut vasıtalar da sınırlıdır. TSKB'nin hisse senedi satışları ve gittikçe önem kazanan yatırımlar portföyünden bir kısmını başkalarına devretmesi tedavül senetlerinin

önemli bir kaynağını teşkil etmektedir.

Faaliyetlerine devam edebilmek ve onları geliştirmek için TSKB'nin Türk Lirası ve döviz kaynaklarını arttırması lâzımdır. Hali hazırda bu iki çeşit kaynak hemen hemen tamamen taahhüde bağlanmış bulunmaktadır. Tahmin edildiğine göre, önümüzdeki üç sene zarfında TSKB'nin munzam olarak 72 milyon dolar döviz ve 324 milyon Türk Lirasına ihtiyacı olacaktır. Bunun da Türk lirası olarak ifadesi 1.072 milyar liradır.

Bu defa kabul edilen Dünya Bankası ikrazı ile IDA kredisi hasılası, öngörülen diğer dış istikrazlar ile birlikte, TSKB'nin müşterilerinin döviz ihtiyaçlarını 1967 sonuna veya 1968 ortalarına kadar karşılayabilmesine imkân verebilecektir. Söz konusu ikraz ve kredinin hasılası sadece ikrazlarda bulunmak için kullanılacak ve sermaye iştiraklerine tahsis edilmeyecektir. TSKB, ihtiyacı olan Türk Liralarını itfa taksitlerinden ve Birleşik Amerika Hükümetinin elinde bulundurduğu mahallî paralar gibi özel kaynaklardan temin etmeği düşünmektedir. Yeni hisse senetleri ihracına tevessül etmek suretile de keza munzam kaynaklar elde edebilecektir. TSKB'nin borçlanma imkânları, Hükümet hesabına idare etmekte bulunduğu iki mühim Fon'un mülkiyetinin kendisine devredilmesine dair olarak son zamanlarda aktedilen bir anlaşma sayesinde artmıştır. Bunlar vâdeli ikrazlar için kullanılan Marshall Plânı Özel Teşebbüs Fonu ile sermaye yatırımları için kullanılan Sermaye İştirak Fonu'dur. Bu iki fon şimdi 368 milyon Türk liralık bir borç ve derece itibarıyla diğer bil'umum borçlardan sonra gelmek üzere Türkiye Hükümeti'nin uzun vâdeli bir ikrazı mahiyetinde olmak üzere TSKB'nin portföyüne dahil bulunmaktadır.

Dünya Bankasının TSKB'na yaptığı ikrazın itfa tablosu 15 senelik bir devre üzerine kademelenmiş bir itfayı derpiş

etmektedir. İkras meblâğı, muayyen projeler için bilfiil taahhüde bağlandığı tarihte Dünya Bankası tarafından tatbik edilmekte olan normal faiz haddine tâbi olacaktır. İkras Türkiye Hükûmeti tarafından garanti edilecektir.

IDA'nın Türkiye Cumhuriyetine açtığı kredinin vâdesi 50 sene olacaktır. Ana paranın itfası on senelik bir mehilden sonra 1 Nisan 1976 da başlayacaktır. Bunu takip eden, ana para on senelik bir devre zarfında senevî % 1 nisbetinde ve

ondan sonraki 30 sene zarfında ise % 3 nisbetinde olmak üzere itfa edilecektir. Kredi faize tâbi olmayacak, fakat IDA'nın idarî masraflarının karşılanması için krediden tediyesi yapılmış olup itfa edilmiş bulunan meblâğlar üzerinden senevî % 0,75 nisbetinde hizmet komisyonu alınacaktır. Türkiye Hükûmeti, Dünya Bankasının TSKB na yaptığı ikrazın şartlarına benzer şartları ihtiva etmek üzere aktedilen bir tâli ikraz anlaşması gereğince, IDA kredisi hasılasını TSKB na ikraz edecektir.

DİKKAT!...

DERGİYE ABONE
OLUNUZ
YAZI GÖNDERİNİZ

ACI KAYBIMIZ

RASİM SAYDAR HOCA

Fakültemiz, yeri kolay kolay doldurulamayacak bir hocasını daha kaybetti. Rasim SAYDAR 1950 yılından beri, yüzlerce İktisatçının yetişmesinde büyük titizlik göstermiş bilgi hazinesiydi. Hayata atılan talebeleri ölümüne kadar ismini hürmet ve şükranla anarken, artık rahmetle anıyoruz.

Değerli hocamızın ölümünden üç ay kadar evvel hazırladıkları ve Haziran 1966 Karınca'da yayınlanan kısa tercümel hallerini aynen alıyoruz.

«İstanbul Ulûmu Aliye Ticariye Mektebi İktisat şubesinden 1339 - 1340 senesinde mezun oldum. Aynı sene içinde Antalya Ticaret Mektebi Ticarî Muhasebe ve Tatbikatı dersi ile Ticarî Hesap dersi muallimliğine tayin edildim. 1927-1939 senelerinde İstanbul Ticaret Lisesinde Muhasebe ve Ticarî Hesap; 1939-1950 senelerinde ise Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunda yine muhasebe öğretmeni olarak çalıştım.

1950 de İktisat Fakültesinde evvelâ uzman 1955 yılında da öğretim görevlisi olarak çalıştım.

İktisat Fakültesindeki ödevim halen devam etmektedir (*).

Hocalığım dışında çalıştığım diğer işler şunlardır:

- 1 — Ergani Bakır T.A.Ş. muhasebeciliği,
- 2 — Üsküdar - Kadıköy ve havalisi halk tramvayları T.A.Ş. umumî muhasebe kontrolörü,
- 3 — Maliye Bakanlığı hesap uzmanlığı; bu görevden 1956 yılında müşavir hesap uzmanı iken kendi isteğimle emekliye ayrıldım.
- 4 — Bu gün serbest hesap uzmanı olarak çalışıyorum.

R. SAYDAR.»

(*) Evet rahmetli Rasim Hoca!... Ödevin İktisat Fakültesi yaşadıkça devam edecek, geride bıraktığın eserlerin her zaman bize yol gösterecektir. Nur içinde yat!...

İktisat Dergisi

İşiniz ne olursa olsun...

Jeep

DAHA
SERİ

DAHA
UCUZ

DAHA
EMNİYETLİ

yapar

CJ - 5 MODEL UNIVERSAL
(TENTELİ)
'JEEP' ARAZI VASITASI
4 SİLİNDİRLİ
HURRICANE MOTORLU
ÇİFT DİFERANSİYEL
Lİ

KAISER Jeep INTERNATIONAL CORPORATION

TOLEDO 1, OHIO U.S.A.

lisansı ve ortaklığı ile

Türkiyede Jeep vasıtaları imâl eden :

TURN WILLIS-QUERLAND FABRİKALARI A.Ş. TUZLA

Türkiyede yegâne satıcısı :

Verdi Ticaret Limited Şirketi

Cumhuriyet Cad. Pegasus Evi

Harbiye : İstanbul

Telefon: 48 22 13 , Telgraf: VERDİL

ARSLAN tuğla

YAPI TUĞLASI
ATEŞ TUĞLASI

FABRİKA : Silahtar Cad. 148 EYÜP Tel: 21 11 32

MAĞAZA: Tercane Cad. 67 KARAKÖY Tel: 44 30 40

Memleketimizde güzellikleriyle nam
salar yildizlari kullandiklari ayni Puro
Tuvalet Sabununu aldiginizdan emin
olmak için sabunun  zerindeki PURO
markasina dikkat ediniz... ısrarla
Puro Tuvalet Sabunu isteyiniz.

Puro Tuvalet Sabunu
teninize bir kadife
yumuşaklığı ve bir
bahar tazeliđi getirir

 hrenize filim yildiz-
larına has o büyüleyici
cazibe ve güzelliđi
temin eder

BOL KÖPÜKLÜ - NEFİS KOKULU

PURO

TUVALET SABUNU 100 DE 100 SAFTIR

TÜRKİYEDE İLK DEFA

PLASTİK
BADANA BOYALARI

Tarafından imâl edilmiştir

30 MUHTELİF CAZİP RENKLERDE

DAHA İYİSİ YOKTUR

Her yerde arayınız

FAZLA YORGUNLUKTAN İLERİ GELEN

Vücut kırığına karşı

OPON, baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder
OPON, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkla önler
OPON, günde 6 tablet alınabilir

OPON

Doktorünüzün verdiği reçeteye göre eczaneden aldığınız ilâçın sizi sıhate kavuşturacağına nasıl güveniniz varsa, TAMEK mâmullerinin nefaset, lezzet ve mükemmeliyetine de aynı derecede güvenebilirsiniz.

- DOMATES MAMULLERİ
- HAZIR YEMEKLER
- KOMPOSTOLAR
- REÇEL ve MARMELATLAR
- ZEYTİN ve TURŞULAR
- SEBZE KONSERVELEİ

TAMEK
KONSERVELEİ

YEGÂNE KALİTE KONSERVE

1966 YILINDA

3.5 MİLYON

Liralık

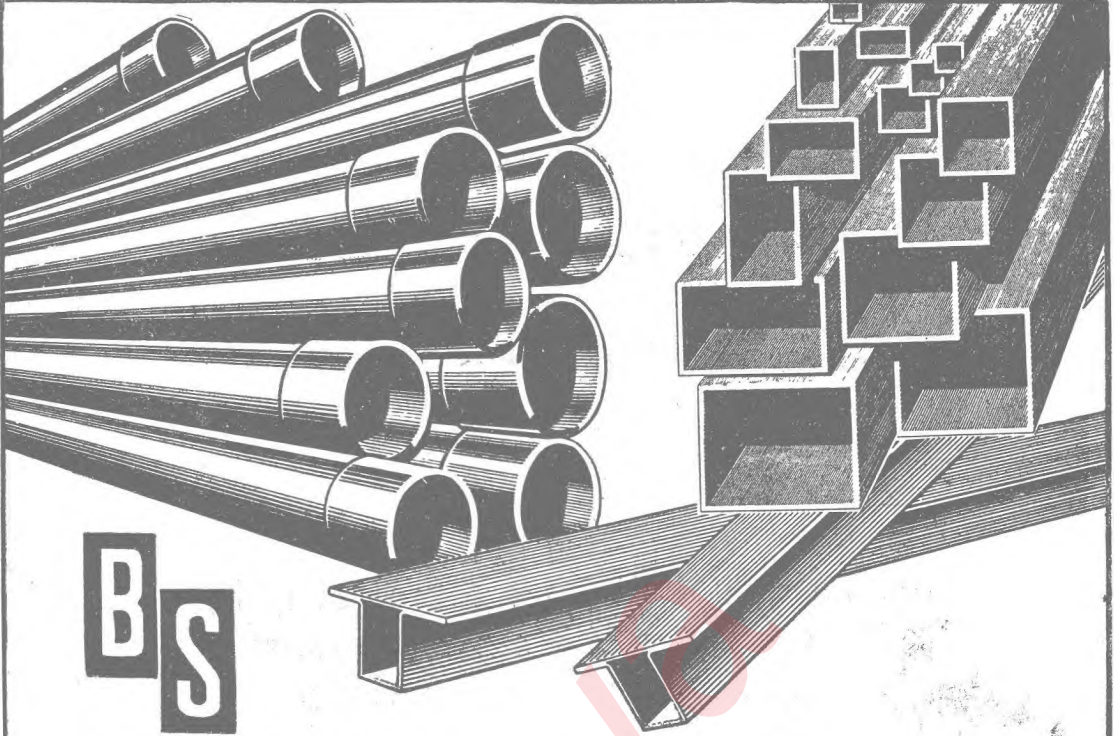
tam konforlu, kaloriferli, gömme banyolu,
Marley döşemeli ve deniz manzaralı

**APARTMAN
DAİRELERİ**
İLE
**ÇEŞİTLİ ZENGİN
PARA İKRAMİYELERİ**

AKBANK

İlançılık: 5506

B
S

BORU SANAYİİ A.Ş.

İSTANBUL

**TESİSLERİNİ EN MODERN VE TEKNİK CİHAZLARLA TEÇHİZ ETMEK SURETİLE
MEMLEKETİMİZDE EN YÜKSEK KALİTELİ İMALÂTA DEVAM ETMEKTEDİR**

Üstün kalite ve müsait fiyatlarla resmî ve özel sektörün emrindedir.

İMALÂT ÇEŞİTLERİ

SU ve GAZ BORULARI : (DIN 2440'a göre 1/4" ilâ 3" Galvanizli, Bitümlü, Siyah)

SANAYİ BORULARI : (DIN 2394'e göre 6 ilâ 90 mm. çapında)

PROFİL BORULAR : (Kare, dikdörtgen vesair şekillerde)

YAPI PROFİLLERİ : (Pencere, kapı profilleri)

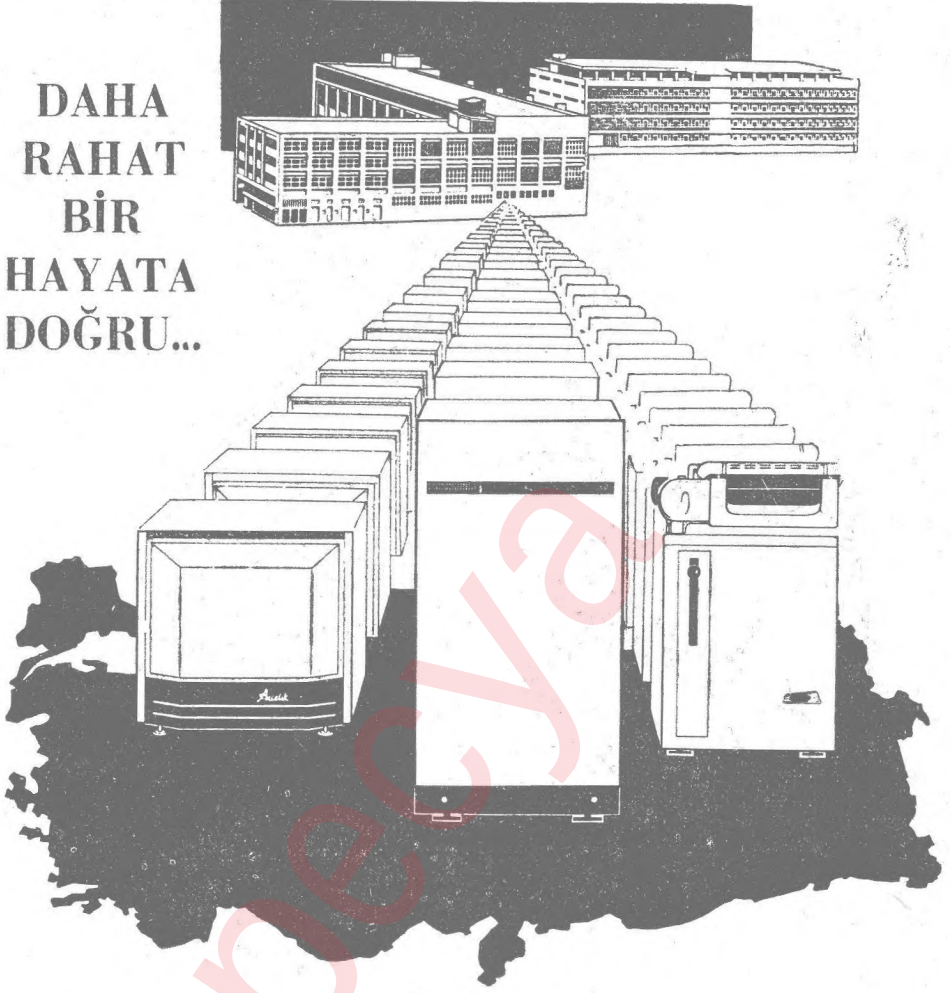
NOT : - Her boru 50 Atmosferlik hidrolik tecrübe tazyikinden geçirilmektedir.

-Tavlanmak suretile sertliği giderilmektedir.

-Elektrosonik cihazlarla kaynak kontrolu yapılmaktadır.

Tophane, Salıpazarı Han Kat 8 İSTANBUL Tel: 49 00 02 - 49 03 03

DAHA
RAHAT
BİR
HAYATA
DOĞRU...

Seri imalât sayesinde sağlanan
uygun fiyatlar,

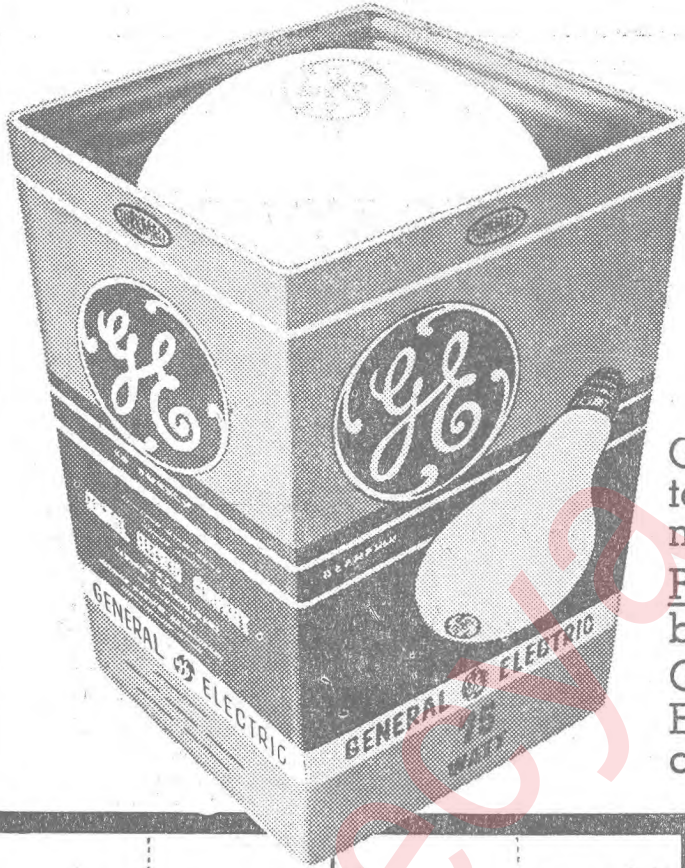
ARÇELİK

kalitesi ve konforundan
daha geniş halk kitlelerinin
faydalanmasını sağlıyor.

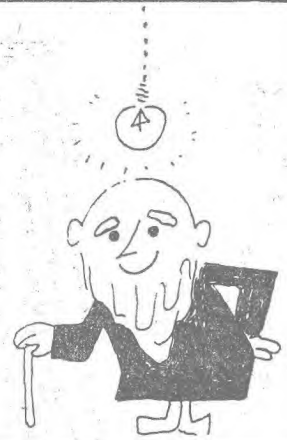
ANADOLU BANKASI

AİLENİZİN BANKASIDIR.

G-E ampulü
tecrübeli ellerin
mahsulüdür.

Rasgele
bir ampul değil
**GENERAL
ELECTRIC**
alınız.

G-E ampulü, bol ışık verir... Çok dayanır

GENERAL **ELECTRIC**

BÜYÜK RAĞBET, UZUN TECRÜBE

Yenilik!

FRUKO

Simdi

✓ daha **NEFİS**

✓ daha **LEZİZ**

• PORTAKAL

• MANDALİNA

• LİMON

• ELMA

• SADE

• SODA çeşitleri;

yurdumuzun öz meyvaları ile
hazırlanan özbeöz Türk malıdır

yeni
çeşitleri
deneyiniz

DAİMA

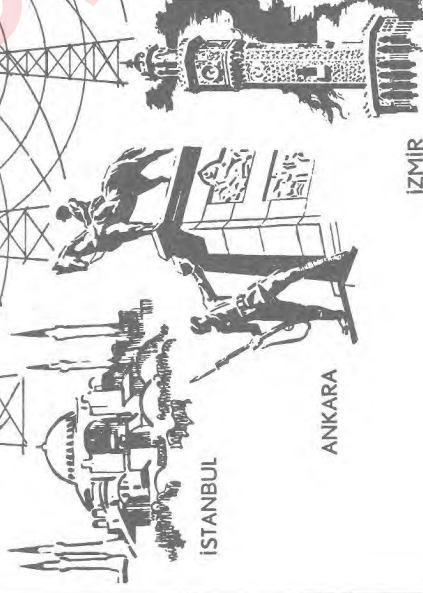
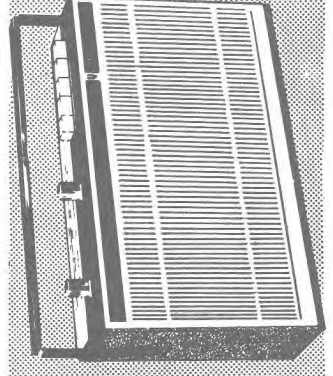
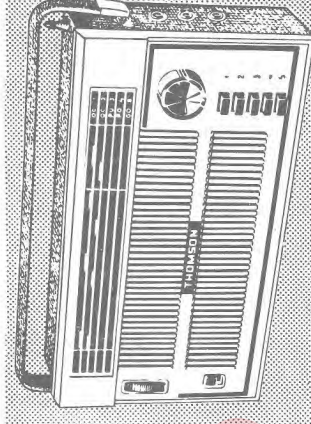
FRUKO

İÇİNİZ

UYGUN FİATLAR SAYESİNDE HER
TÜRK YUVASINA KALİTELİ BİR
RADYO... GÜR VE NET SESİNE
GÜVENEİLECEĞİNİZ TRANSİSTORLU

THOMSON

İSTANBUL

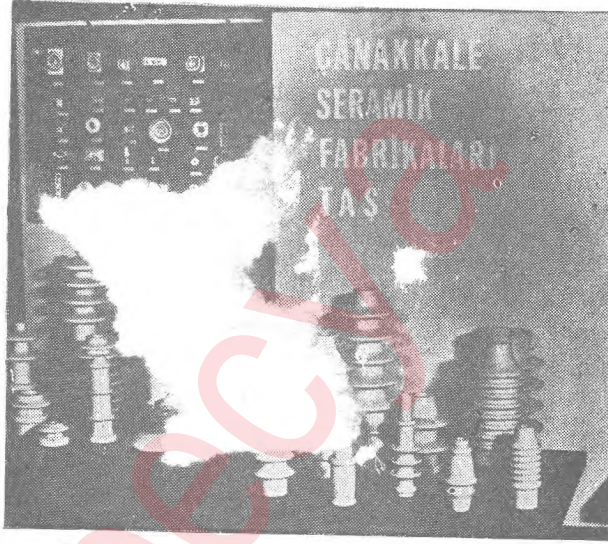
ANKARA

İZMİR

Genel Distribütörü: BEKO TİCARET A. Ş. Beyoğlu, İstiklal Cad., 349, Tel.: 49 00 39

ÇANAKKALE Seramik Fabrikaları A.Ş.

Türkiyede ilk defa beynelmilel
norm ve evsafa uygun olarak
imâl etmekte olduğu

KAROFAYANS

(BEYAZ VE RENKLİ)

İZALATÖR

(ALÇAK VE YÜKSEK GERİLİM)

Elektro porselen ve sair seramik mamullerini
piyasaya arz etmektedir.

Müracaat: Galata, Tersane Cad. Kipman Han Kat 5, Tel: 49 62 50
Fabrika : Tel. Çan 29 Telgraf: Kaleseramik - İstanbul